

”Opetus parani kerta kerralta”

Itsearviointia Esimiestyön käytännön opetusjaksolla

Kerttu Ruhanen

**Kehittämishankeraportti
Syyskuu 2007**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Tekijä(t) Ruhanen, Kerttu Kaarina	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 44	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi ”Opetus parani kerta kerralta” Itsearviointia Esimiestyön käytännön opetusjaksolla		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Miettinen Raija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Kehittämishankkeeni liittyy itsearvioinnin kehittämiseen opetusharjoitusjaksolla 20.3–22.5.07 Jyväskylän ammattikorkeakoululla. Itsearviointi liittyy reflektiiviseen ajatteluun erityisesti pedagogisen ajattelunkehittämiseen. Opettaja pyrkii ymmärtämään opetustapahtuman todellisuutta paremmin ja omaa osuuttaan siinä. Itsearviointi on yksi työkalu, jolla voidaan yllä pitää korkeaa ammattitaitoa koko työuran ajan. Tämän kehittämishankkeen avulla tutkin, mitkä ovat ne tärkeimmät tekijät / elementit, joihin opiskelijoiden näkemyksen mukaan kysymys hyvästä opetustapahtumasta kytkeytyy Esimiestyön käytännön opetusjaksolla. Lähdemateriaalin muodostavat aiheeseen liittyvät tutkimukset ja kirjallisuus. Tutkimuksen empiirisen aineiston muodostavat kolme opiskelijoille tehtyä kyselyä. Koko kurssin arviointia koskeva kysely pohjautuu työn teoreettiseen viitekehikseen, joka muodostuu Hyvään opetustapahtumaan liittyvistä elementeistä: I Opiskelijan omatoiminta, II Opettajan toiminta, III Opetustilanne, IV Sosiaalinen vuorovaikutus, V Välinetekijät ja VI Opetustapahtuman kuvaus. Tutkimuksen kohteena ovat kurssille osallistuneet opiskelijat (39 kpl). Opiskelijoille tehdyn kyselyn vastausprosentti oli 79,4 % (27 vastaajaa). Tätä tutkimusta täydentävät kaksi opiskelijoille tehtyä kyselyä, joista toinen koski luento-opetusosuuttani ja toinen opiskelijoiden itseohjautuvaa ryhmätyöskentelyosuutta.</p> <p>Tutkimuksen tulokset: Opiskelijat pitivät IV Sosiaalista vuorovaikutusta kaikkein tärkeimpänä opetustapahtuman elementtinä. Tätä tuki myös itseohjautuvan ryhmätyöskentelyn korkeat arviointitulokset. Toiseksi tärkeimmäksi opiskelijat arvioivat II Opettajan toiminnan. Nykykäsitysten mukaan yhteistoiminnallinen oppiminen on yksi tärkeimmistä opetusmenetelmistä. Yhteistoiminnallisessa oppimisessa on kyse vuorovaikutuksellisesta oppimisprosessista, jossa voidaan harjoitella yhteistyötä, työhön sitoutumista, ongelmaratkaisutaitoja, ryhmätyötaitoja sekä oppia oppimistulosten saavuttamista jne. Yhteistoiminnallisessa oppimisessa opettajalla on selkeä rooli opetuksen ohjaajana. Kolmannelle sijalle arvioitiin VI Opetustapahtuman kuvaus (sisältö yms.), neljänneksi I Opiskelijan oma toiminta, viidenneksi III Opetustilanne ja kuudenneksi V Välinetekijät.</p> <p>Tulosten perusteella kehittämisen alueiksi nousivat: 1) Erilaiset oppijat ja oppilastuntemuksen syventäminen 2) Arvioinnin ja palautejärjestelmän kehittäminen 3) Opetuksen sisältöjen kehittäminen, jossa viestinnällä ja työssäjaksamisella / työhyvinvoinnilla tulisi olla enemmän sijaa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Itsearviointi, yhteistoiminnallinen oppiminen, sosiaalinen vuorovaikutus, opettajan toiminta,		
Muut tiedot		

Author(s) Ruhanen Kerttu Kaarina	Type of Publication Development project report	
	Pages 44	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title “Teaching became better and better” Self-evaluation on a course of practical leadership skills		
Degree Programme Vocational Teacher Education		
Tutor(s) Miettinen Raija		
Assigned by		
Abstract <p>My development project is connected with the development of self-evaluation during my teacher training period March 3rd–May 22nd 2007 at Jyväskylä University of Applied Sciences. Self-evaluation is connected with reflective thinking, especially with the development of pedagogical thinking. The teacher seeks better understanding of the reality of a learning situation and his or her own role in it. Self-evaluation is a tool for maintaining good pedagogical skills throughout the career. In this development project I am examining what the most important factors / elements of a good learning situation are according to the students on a course of practical leadership skills. The resources I have used are literature and studies in this field. The empirical part of this study consists of three questionnaires for collecting information from the students. The questionnaire on evaluating the entire course is based on a theoretical foundation of a good learning situation: I Student’s own actions, II Teacher’s actions, III The learning situation, IV Social interaction, V Equipment and VI The description of the learning situation. 39 students participated in the course, 79, 4 per cent of whom (27 persons) answered the questions. In addition to this questionnaire they filled in two more questionnaires, one of which evaluated my lectures and the other one self-directing group work during the course.</p> <p>The results: Students regarded IV Social interaction as the most important element of a learning situation. High results in the evaluation of groupwork also support this view. The second-most important element according to the students was II Teacher’s actions. Today’s pedagogics regards co-operative learning as one of the most important teaching methods. Co-operative learning is a learning process in which it is possible to learn working with other people, commitment, problem solving strategies, team work and learn how to achieve academic results, among others. The third-most important element was VI The description of the learning situation (contents etc.) The fourth-most important was I Student’s own actions and the least important was V Equipment.</p> <p>According to these results, the areas where development is needed are: 1) Different learners and learning to know the students better 2) Developing a system for evaluation and feedback 3) Improving the contents of the course, adding more information on wellbeing at work.</p>		
Keywords self-evaluation, co-operative learning, social interaction, teacher’s action		
Miscellaneous		

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	4
1.1. Kehittämishankkeen lähtökohdat	4
1.2 Kehittämishankkeen tavoitteet	6
2 ESIMIESTYÖN KÄYTÄNNÖN KURSSI	7
2.1 Opetukselliset tavoitteet ja sisältö	7
2.1.1 Opetuksen sisältö	7
2.2 Pedagogiset tavoitteet	9
2.2.1 Eri oppimiskäsitysten määrittelyä	10
3. HYVÄN OPETUSTAPAHTUMAN MÄÄRITTELYÄ	12
3.1 Kehittämishanketehtävän ja – asetelman täsmentäminen	15
4. KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN	17
4.1 Hankkeen työprosessin kuvaus	17
4.1.1 Toimintaympäristön kuvaus	17
4.1.2 Kohdejoukon kuvaus	17
4.2 Aineiston kerääminen	18
4.2.1 I Kyselyn sisältö - opettajan luento-osuuden arviointi	19
4.2.2 II Kyselyn sisältö - opiskelijoiden oman toiminnan arviointi	19
4.2.3 III Kysely: koko kurssin arviointi - hyvän opetustapahtuman elementit	20
4.3 Tulosten analysoinnista	21
5. TULOSTEN TARKASTELUA	22
5.1 Opiskelijat arvioivat luento-opetusjaksoa	22
5.2 Opiskelijat arvioivat omaa oppimistaan – itseohjautuva ryhmätyö	24
5.3 Opiskelijat arvioivat – Hyvän opetustapahtuman elementit	28
5.3.1 Hyvän opetustapahtuman elementit – tulosten tarkastelua	28
6. LOPPUTARKASTELU	34
6.1 Keskeiset tulokset	34
6.1.1 Hyvin toteutuneet opetustapahtuman osa-alueet	34
6.1.2 Pohdintaa	35
LIITTEET	40

1 JOHDANTO

1.1. Kehittämishankkeen lähtökohdat

Kehittämishankkeeni liittyy opetustyöni itsearvioinnin kehittämiseen opetusharjoittelujaksolla (Esimiestyön käytännön kurssi 20.3.–22.5.07) Jyväskylän ammattikorkeakoululla. Kiinnostus kehittää omaa opettajuuttani heräsi tutkiessani eri oppimiskäsityksiä. Pohdin kysymyksiä: Minkälainen olisi hyvä opetustapahtuma ja mistä elementeistä se voisi koostua? Miten opettaja itsearvioi opetustyötään?

Opettajien itsearviointi tukee prosessia, jonka tavoitteena on kehittää mm. opettajaa itseään, opetusta ja sen laatua sekä koko koulun vuorovaikutusverkostoa. Itsearviointi liittyy reflektiiviseen ajatteluun ja erityisesti pedagogisen ajattelun kehittämiseen. (Korkeakoski Esko, 2004 s 159)

Itsearvioinnin voidaan ajatella kohdistuvan esim. opettajuuteen, omien ammatillisten kehittämistavoitteiden saavuttamiseen, pedagogiseen ajatteluun ja opetuksen laatuun. Jos arviointitietoa hankitaan järjestelmällisesti, on mahdollista, että materiaali toimii itsearviointiprosessissa ja saa aikaan oppimista yksilö- ja yhteisötasolla sekä muutoksia toiminnassa. Itsearvioinnin analyyseissä opettaja luokittelee, vertailee, jäsentää, analysoi ja tulkitsee materiaalia sekä pohdiskelee saamiaan tuloksia. Opettaja pyrkii ymmärtämään opetustapahtuman todellisuutta paremmin ja omaa osuuttaan siinä. Laadukkaan ja monipuolisen itsearvioinnin perusteiksi eivät riitä satunnaiset kokemukset ja havainnot. Lähtökohtana tulee olla suunnitelmallinen ja monipuolinen tiedonkeruu. (Korkeakoski Esko, 2004, s. 161–162)

Elinikäisen oppimisen tavoite on välttämätöntä koulutuksen kehittämisessä ja kaikenlaisten muutosten hallinnassa. Itsearviointi on yksi työkalu, jolla voidaan yllä pitää korkeata ammattitaitoa koko työuran ajan. (Korkeakoski Esko, 2004, s. 165)

Hallintotieteilijänä omassa johtamistyössäni olen pyrkinyt soveltamaan teoreettista tutkimustietoa käytäntöön. Esimiestyössä asioiden ja ihmisten johtaminen ovat keskeisiä painopistealueita. Perustan ajatuksilleni sain perehtyessäni klassinen ihmissuhdekoulukunnan edustajan (1925–1955) Elton Mayon tekemiin tutkimuksiin. Hän tuli tunnetuksi 1920 -luvulla tekemistään Hawthorne -tutkimuksista Western Electric -puhelin-yhtiöissä. Ihmissuhdekoulukunnan keskeinen ajatus oli työntekijöiden näkemi-

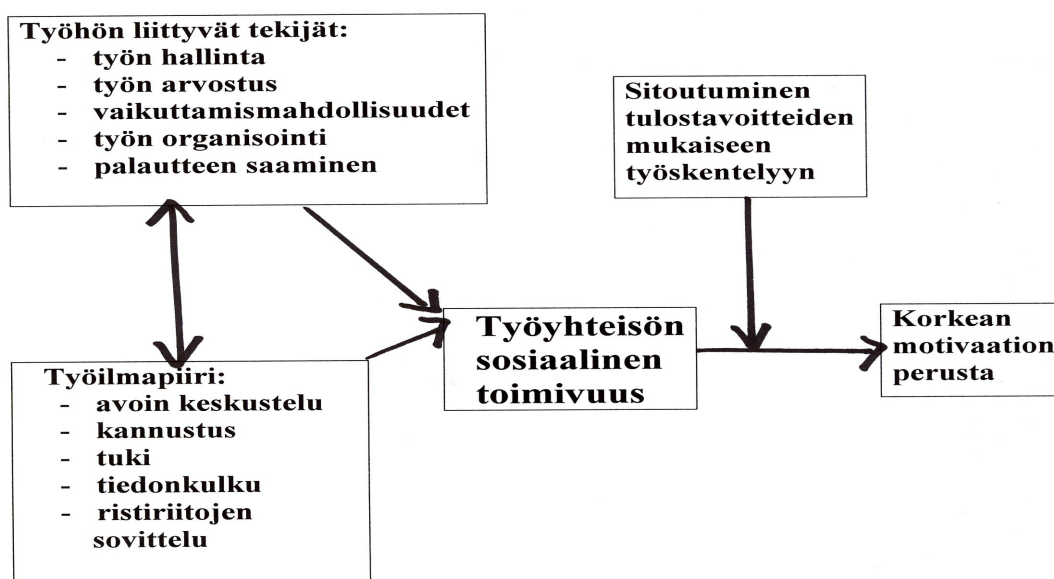
nen sosiaalisina olentoina, ymmärtää työntekijäkeskeisen johtamisen ja organisoinnin merkitys tuottavuuden lisääjänä (Burrell & Morgan 1985: 130–139.)

Opetusharjoittelussani esimiestyön käytännön opetusjaksolla korostui ihmiskäsitykseen pohjautuva teema: Työyhteisön sosiaalinen toimivuus, jota on kuvattu tarkemmin kuviossa 1. Motivaation perusta.

Kuvio 1 Motivaation perusta

MOTIVAATION PERUSTA

(Lähde: Antti Talkkari 2001)

Sosiaaliseen ihmiskäsitykseen pohjautuva johtamisstrategia merkitsee sitä, ettei esimiehen tulisi keskittää huomiotaan pelkästään suoritettavaan tehtävään, vaan hänen olisi myös kiinnitettävä huomiota alaiensa tarpeisiin. Toiseksi, sen sijaan, että johtaja huolehtisi alaiensa motivoinnista ja valvomisesta, hänen tulisi huolehtia heidän tunteistaan, erityisesti hyväksymisen ja joukkoon kuulumisen ja oman identiteetin kokemisen osalta. Kolmanneksi johtajan tulisi hyväksyä työryhmät ja niihin liittyvät ryhmäkannustimet. Esimiehen tehtävänä on kuunnella ja yrittää ymmärtää alaiensa tarpeita ja mielipiteitä ja osoittaa kiinnostusta niitä kohtaan. Näiden oletusten mukaan siirtyy aloite työskentelyyn (motivaation lähde) johdolta työntekijälle. Johtajasta tulee työnteon helpottaja, auttaja ja myötämielinen tukija. Tärkeää on, että esimies myöntää muidenkin kuin puhtaasti taloudellisten tarpeiden olemassaolon. Jos johto voi valjastaa käyttöönsä ryhmässä vaikuttavat voimat ja saada ryhmän normit toimimaan samansuuntaisesti or-

ganisaation tavoitteiden kanssa, saadaan käyttöön valtava määrä energiaa ja motivaatiota. Siis jos johto onnistuu täyttämään työntekijöiden sosiaalisia tarpeita, työntekijät samastuvat organisaatioon. (Schein 1965: 86–87.)

1.2 Kehittämishankkeen tavoitteet

Tässä kehittämishankkeessa tutkin;

- Mitkä ovat ne tärkeimmät tekijät ja elementit, joihin opiskelijoiden näkemyksen mukaan kysymys hyvästä opetustapahtumasta kytkeytyy.
- tavoitteena on kehittää omaa opettajuuttani tutkimalla opetustani mm. itsearvioinnin keinoin.

Opetusharjoitteluni aikana 20.3.–22.5.2007 tein opiskelijoille kolme kyselyä, jotka kohdistuivat Esimiestyön käytännön – opintojaksoon:

1. Kysely 10.4.07: Luento-opetusosuus
2. Kysely 24.4.07: Opiskelijoiden itseohjautuva ryhmätyöskentely/ opiskelijan oman toiminnan arviointiin liittyvä kysely
3. Kysely 22.5.07: Esimiestyön käytäntö – kurssin kokonaisarviointi / hyvän opetustapahtuman elementit

Tämän työn teoreettinen viitekehys (kohta 3.1) muodostuu ”Hyvään opetustapahtumaan” liittyvistä elementeistä: I Opiskelijan omasta toiminnasta, II Opettajan toiminnasta, III Opetustilanteesta, IV Sosiaalisesta vuorovaikutuksesta, V Välinetekijöistä ja VI Opetustapahtuman kuvauksesta.

Tässä työssä rajataan pois fyysiseen oppimisympäristöön liittyvät kysymykset. Näihin liittyviä kysymyksiä ei ole tehty.

2 ESIMIESTYÖN KÄYTÄNNÖN KURSSI

Opetusharjoitteluni oli Jyväskylän ammattikorkeakoulun liiketalouden yksikössä. Esimiestyön käytännön -opetusjakso (HBH30600) liittyi Johtamisen ja hallinnon – opintokokonaisuuteen. Kurssin sisällöllisiä ja pedagogisia tavoitteita on esitelty pääpiirteittäin 2.1 ja 2.2 kohdissa.

2.1 Opetukselliset tavoitteet ja sisältö

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija hallitsee johtamisen teoreettiset lähtökohdat ja keskeisimmät periaatteet, osaa soveltaa niitä käytäntöön ja tunnistaa esimiestyössä tarvittavat valmiudet. Opiskelijan tulee tietää, mikä on oman työyhteisön perustehtävä. Mitä taitoja asioiden ja ihmisten johtamiseen tarvitaan? Mitä työelämän muutos on ja mitä osaamista muutoksissa tarvitaan? Opiskelijan tulee tunnistaa niitä haasteita, joita esimiesrooli asettaa hänelle työyhteisössä ja osaa etsiä keinoja niiden ratkaisemiseksi. Opiskelijan tulee tunnistaa ne tekijät, jotka myötävaikuttavat toimivan työyhteisön syntymiseen. Työyhteisön sosiaalista toimivuutta on kuvattu (kohta 1.1) kuviossa 1 Motivaation perusta, Antti Talkkari 2001

2.1.1 Opetuksen sisältö

Esimiestyön käytännön opintojakson (3 op) toteuttamista varten valmistelin suunnitelman (kuvio 2) yhteistyössä ohjaavien opettajien Juha Timosen ja Minna-Maria Hiekkataipaleen kanssa. Opintokokonaisuuden suunnitelmassa käytin seuraavia lähteitä:

- Pirnes Unto 2004: Kehittyvä johtajuus
- Haapalainen Ilkka 2005: Jämäkkä esimies
- Järvinen Pekka 2005: Onnistu esimiehenä
- Kerttu Ruhanen; luentomateriaalit ja ryhmätyöt aiheisiin liittyen ovat olleet R-5:ssa opiskelijoiden saatavissa.
- Kerttu Ruhanen; Työssäjaksamiseen vaikuttavat tekijät ja niiden toteutuminen 2004
- Sydänmaalakka Pentti 2003: Älykäs organisaatio, Tiedon, osaamisen ja suoritusten johtaminen

Kuvio 2. Kurssin sisältö

Aika	Aihe	Tunnit
20.3	Johtamismallit Tieteellinen liikkeenjohto Ihmissuhdekoulukunta - Tavoitejohtaminen - Muutosjohtaminen - Älykäsjohtaminen	4 h
27.3	Johtamiskäyttötymisalueet ja niiden sisältö - Johtamisen etiikka - Esimiestyön perustehtävät - Henkinen jousto - Viestintä - Työyhteisön sosiaalinen toimivuus	4 h
3.4.	Muutoksen johtaminen - Muuttuva työelämä ja osaamisen taidot tulevaisuudessa - Konfliktit ja niiden hallinta - Henkilöstön motivointi Ryhmätöiden jako 10.4 - Arviointi (20.3, 27.3 ja 3.4 opetuskerrat)	4 h
10.4.	Harjoitukset / ryhmätyöt 1. ryhmä: Kehityskeskustelu esimies pitää alaiselle 2. ryhmä: Kehityskeskustelu alainen pitää esimiehelle 3. ryhmä: Muutoksen johtaminen, rakenteellinen muutos, henkilöstön irtisanominen 4. ryhmä: konfliktitilanne; hankala alainen 5. ryhmä: konfliktitilanne; hankala esimies 6. ryhmä: Miten esimies palkitsee henkilöstöä? 7. ryhmä: henkilöstön rekrytointi; työhönottohaastattelu Jokaisen ryhmän esitys (eriroolit, näytelmä) sekä jokaiselta ryhmältä aiheeseen liittyvä raportti 5-6 sivua)	4 h
17.4.	Ryhmätöiden purkaminen - 5 ryhmää	4 h
24.4	Ryhmätöiden purkaminen - 2 ryhmää Työhyvinvointi ja työssäjaksaminen Arviointi: opiskelijoiden itsearviointi ryhmätyöt	4 h
8.5	Asiantuntija luento: Miten kohtaan haastavan /hankalan asiakkaan? Perusturvajohtaja Riitta Vanhanen Työhyvinvointi ja työssä jaksaminen	4 h
15.5	Tentti Kirjat: Pekka Järvinen, Onnistu esimiehenä, 2005 Ilkka Haapalainen, Jämäkkä esimies, 2005	4 h
22.5	Palauttekeskustelut Arvioinnit Koko kurssin arviointi / kysely	4 h

Em. opetuskertoja varten laadin erilliset opetustuntien raamisuunnitelmat, joissa opetuksen pedagogiset tavoitteet oli määritelty. Kohdassa 2.2 on kuvattu pääpiirteissään eri oppimiskäsityksiä, joihin tämän opetusjakson pedagogiset tavoitteet pohjautuivat.

2.2 Pedagogiset tavoitteet

Käsityksiä opetuksesta ja oppimisesta on vaikea irrottaa toisistaan, koska opetuksen tarkoitus on saada aikaan oppimista. Itse asiassa opetus voi tuoda esiin ainoastaan virikkeitä, jotka voivat johtaa oppijan sisäiseen ja ulkoiseen toimintaan ja tätä kautta oppimistuloksiin. Oppiminen on uusien muistiverkostojen muodostumista, aikaisempien muuntumista, vahvistumista tai muuta muuttumista. Kiinnostusta herättävät erityisesti kysymykset, missä määrin psykologisia oppimisteorioita voidaan käyttää hyväksi opetuksessa sekä mitä tavoitteita oppimiselle annetaan ja miten ja kuka ne asettavat. (Leino & Leino 1997, 23)

Hyvä opettaja valitsee opettamistapansa joustavasti sen mukaan, miten ne edistävät opetuksen tavoitteiden mukaista opiskelua ja oppimista. Jack Snowmanin ja Robert Biehlerin (2000) mukaan behavioristinen, kognitiivinen, humanistinen ja sosiaalinen tapa opettaa kuvaavat karkeasti joitakin opetuksen olennaisia piirteitä. Jokaisella niistä on etunsa ja rajoituksensa. (Uusikylä – Atjonen 2000, 100)

Opintojakson alussa oli teoreettista luento-opetusta, jossa käytin osin behavioristiseen ja kognitiiviseen oppimiskäsityksiin perustuvia opetusmenetelmiä. Kurssin edetessä opetuksen toteutuksessa käytin eri oppimiskäsityksiin pohjautuvia opetusmenetelmiä kuten esim. yhteistoiminnallisuuteen ja ongelmaperustaiseen liittyviä oppimismenetelmiä. Mukana oli myös kokemuksellinen oppiminen. Opetustyöni itsearvioinnissa oli mukana tutkivan oppimisen piirteitä. Esimiestyössä asioiden ja ihmisten johtamisella on suuri merkitys ja sen vuoksi työyhteisön sosiaalinen toimivuus oli keskeisesti esillä eri opetuskerroilla. Erilaiset oppijat pyrin ottamaan huomioon. soveltamalla erilaisia työskentelymuotoja kuten esim. luento-opetusta, parityöskentelyä, ryhmätyöskentelyä, roolipelejä ja keskustelua haastavista aiheista, positiivisen palautteen antamista toiselle jne.

Tutkivan oppimisen mallin mukaan opiskelijat ohjataan jakamaan tietoja ja osaamistaan toisille. (Hakkarainen K., Bollström-Huttunen M., Pyysalo R., Lonka K 2005, s. 29). Tämä on tärkeää myös käytännön esimiestyössä ja hyvin toimivassa työyhteisössä. Tämän opetusjakson yhtenä tavoitteena oli, että opiskelijat pohtivat yhdessä opittavaan aiheeseen liittyvää teoreettista tietoa sekä soveltavat siihen omakohtaisia kokemuksia

työelämästä. Pyrkimyksenä oli siten etsiä uusia näkökulmia ja toimintatapoja esimiestyöhön. Tavoitteena oli myös oppia ongelmaratkaisu-, vuorovaikutus-, itseohjautuvan oppimisen -, sekä suullisen ja kirjallisen ilmaisun taitoja, sekä kyky hankkia tietoa itsenäisesti ja arvioida sitä kriittisesti. (Rautio T. 2007)

2.2.1 Eri oppimiskäsitysten määrittelyä

Behavioristinen oppimiskäsityksen mukaan opettaja esittää oppilaille tietoja. Oppilas omaksuu nämä samoin kuin oppikirjan tiedot sellaisenaan. Tarkoituksena on opettaa selkeästi, pieninä annoksina harjoittelemalla ja antamalla oppilaalle palautetta. Vähitellen edetään synteeseihin, joissa tiedon osat yhdistetään laajempiin kehyksiin. Tähän perustuva opetusmenetelmä on esim. luento-opetus. (Uusikylä, K & Atjonen P. 2000, s. 100)

Kognitiivisen opetustavan mukaan opettaja auttaa prosessoimaan oppiaineksen mielekkääksi kokonaisuudeksi. Opiskelijat hyväksyvät heille väitetyt tiedon oikeana ja hyödyllisenä. Pääpaino on käsitteiden välisten suhteiden ymmärtämisessä ja opitun yhdistämisessä jo omaksuttuun tietovarastoon. Näin toimimalla ajattelutaidot kehittyvät. (mts.100)

Kokemuksellisen oppimiskäsityksen mukaisesti oppiminen on kokemusten muuttamista ja laajentumista. Oppiminen tapahtuu sykleinä, joiden perustana ovat omat kokemukset, pohtiminen ja yleistäminen ja aktiivisesti kokeileva toiminta. Prosessin tarkoitus on tuottaa uusia kokemuksia, joiden jälkeen sykli alkaa uudelleen. Varsinainen oppiminen on kokonaisvaltaista sopeutumista maailmaan. Oppiminen tapahtuu yksilön persoonallisen ja sosiaalisen kasvun ja oman itsetuntemuksen lisääntyessä.

Käsitteenä käytetään Kolbin oppimisen sykliä, jonka avulla koulutus suunnitellaan. Tarkoituksena on, että opettaja huomioi opiskelijoiden omakohtaiset kokemukset. Oppia voidaan ottaa kokemuksista esim. keskustellen. Kolmantena ”vaiheena” hankitaan lisää tietoa lukemalla, ryhmätöiden tms. avulla. Viimeisenä on varsinainen tiedon kokeilu, jossa sovelletaan opittu käytäntöön esimerkiksi työssäoppimisen avulla.

Kokemuksellinen oppimisenäkemyks korostaa nimenomaan kokonaisvaltaista oppimista, jossa koulutus ei ole pelkästään kouluttajan luennointia ja tiedonjakamista. (Kupias 2005, 16 – 23)

Yhteistoiminnallinen oppiminen ei suoranaisesti ole opetusmenetelmä vaan enemmänkin tapa oppia. Tässä tavassa opiskelija on osa ryhmää, jossa tuetaan oppimista, it-

senäisyyttä ja vapautta. Ryhmän jokainen jäsen on vastuussa omasta työpanoksestaan ryhmässä ja ryhmän työskentelystä sekä asettamistaan opiskelutavoitteista. Oppimisen päätavoitteena ovat keskustelut, arvioinnit, perustelut ja asioiden jakaminen sekä opettaminen toisille. (Kupias 2005, 128 – 132)

Ongelmaperustaisen oppimisen teoriaperustoina on esitetty tavallisesti konstruktivistinen tai kokemuksellinen oppimiskäsitys. Ongelmaperustaista oppimista ei voida määrittellä kuitenkaan opetusmenetelmänä, koska se edellyttää toteutuakseen kokonaista opetuskulttuurin muutosta. Ammatillisessa osaamisessa on tärkeä, että opitaan tunnistamaan asiantuntija- ja prosessitiedon yhteys, jossa kokemuksen ja hiljaisen tiedon merkitys on tärkeä. (Poikela S., 2003, s. 5-6, 75). Ongelmaperustaisen oppimiskäsityksen mukaan oppimisen pääpainona on teorian ja käytännön yhteensovittaminen ammatillisen käytännön tilanteiden kanssa. Tarkoituksena ei ole ratkaista ongelmaa, vaan oppia ongelman avulla. Välttämättä tämä opetustapa ei tuo mukanaan minkäänlaista ratkaisua tehtäviin vaan opetetaan hankkimaan tietoa ja opiskelemaan aktiivisemmin. Lisäksi ryhmätöiden ja ryhmän oma asenne vaikuttavat onnistumiseen. (Kupias 2005, 120 – 127)

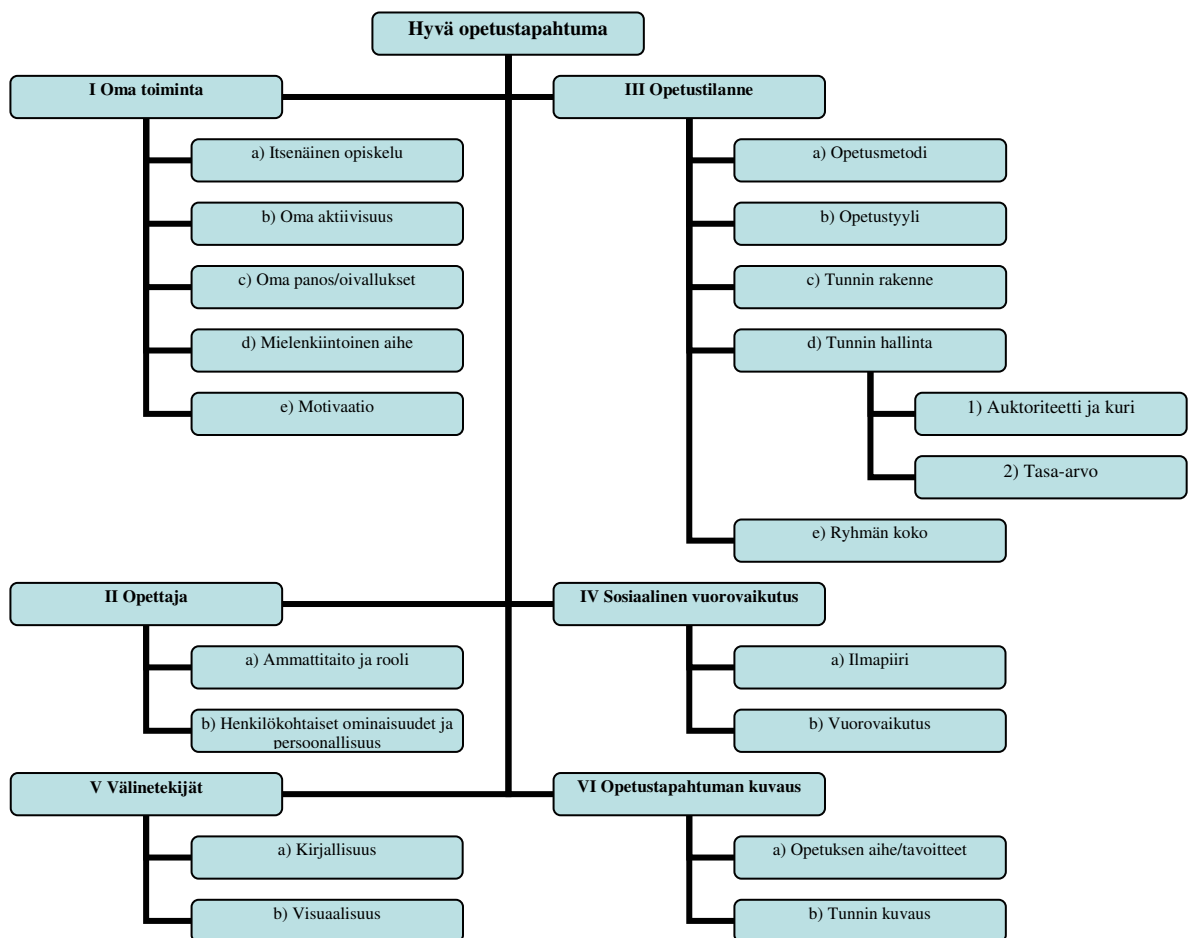
Tutkivasta oppimisen mallissa oppijat ohjataan ottamaan osaa yhteiseen tutkimukseen ja jakamaan tietoja ja osaamistaan toisille. Tutkivan oppimisen lähtökohtana on jokin merkityksellinen aihepiiri, jonka opettaja valitsee ja kehittää yhdessä opiskelijoiden kanssa. Olennaista tutkivassa oppimisessa on yhteinen työskentely esille otettujen ongelmien ratkaisemiseksi sekä uusien ideoiden kehittelemiseksi. (Hakkarainen K, Bollström-Huttunen M., Pyysalo R., Lonka K, 2005, s. 29–30)

3. HYVÄN OPETUSTAPAHTUMAN MÄÄRITTELYÄ

Tutustuessani lähdeaineiston avulla eri oppimiskäsityksiin, pohdiskelin samalla kysymystä: Mikä olisi hyvä opetustapahtuma? Mistä elementeistä se voisi koostua? Mitä opetusmenetelmiä opetusharjoittelussani Esimiestyönkäytännön opintojaksolla käyttäisin?

Pohdinnan jälkeen ”Hyvä opetustapahtuma” tärkeimmiksi teoreettisiksi viitekohdiksi valitsin kuviossa 3 olevat elementit. Ne pohjautuvat lähteisiin: Uusikylä & Atjonen, 2000 Didaktiikan perusteet, Kansanen-Uusikylä: Luovuutta, motivaatiota ja tunteita, Opetuksen tutkimuksen suuntia 2002, Kupias Päivi, Oppia Opetusmenetelmistä 2005, Tynjälä P. 2002: Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita, Ruhanen S. 2006, ”Rento meininki mutta silti opittiin”

Kuvio 3 Hyvän opetustapahtuman elementtejä

I Oma toiminta

Omalla toiminnalla tarkoitetaan opiskelijan oppimistilanteeseen liittyvää toimintaa eli itsenäistä opiskelua ja omaa aktiivisuutta (a-b), oppimistapahtumaan liittyviä ajatuksia ja pohdintoja (c) sekä opiskelijan omaa kiinnostusta opetustilanteessa, joilla tarkoitetaan mielenkiintoista aihetta sekä yleistä motivaatiota. (d-e).

a) Itsenäinen opiskelu

Itsenäinen opiskelu tai työskentely voi tapahtua kotona, oppitunnilla, kirjastossa jne.

b) Oma aktiivisuus

Omalla aktiivisuudella tarkoitetaan erityisesti **omaa osallistumista tai tekemistä eli aktiivista osallistumista opetustilanteeseen**. Muitakin henkilöitä voi olla mahdollisesti mukana toimimassa.

c) Oma panos tai oivallukset

Omalla panoksella tai oivalluksilla tarkoitetaan omaan (tai yleisesti opiskelijan) oppimistapahtumaan liittyviä **pohdintoja, ajatuksia ja havaintoja sekä omaa luovuutta**

d) Mielenkiintoinen aihe

Tämä tarkoittaa mielenkiintoista opetuksen aihetta.

e) Motivaatio

Motivaatiolla tarkoitetaan opiskelijan **omaa** motivaatiota, joka tekee opetustapahtumasta hyvän.

II Opettaja

Tarkoitetaan opettajan a) ammattitaitoon ja rooliin sekä b) henkilökohtaisiin ominaisuuksiin ja persoonallisuuteen liittyviä piirteitä.

a) Ammattitaito ja rooli

Opettajan ammattitaitoon (ammattipätevyyden lisäksi) ja rooliin liittyviä piirteitä voivat olla esimerkiksi määritelmät innostava, kannustava, kiinnostaja, asiantuntija, oppilaiden tuntemus jne. Opettajan ammattitaitoon sisältyy myös opetustilanteen hallinta, opetusmetodin ja – tyylin käyttö

b) Henkilökohtaiset ominaisuudet ja persoonallisuus

Opettajan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin ja persoonallisuuteen liittyviä piirteitä voivat olla esimerkiksi ystävällisyys, johdonmukaisuus, arvostaminen, tasapuolinen, pirteä, ahkera, jämäkkä jne.

III Opetustilanne

Opetustilanteella tarkoitetaan opettajan opetusmenetelmiin (a-b), opetustilanteen organisointiin (c-d) sekä ryhmän kokoon (e) liittyviä tekijöitä.

a) Opetusmetodi

Opetusmetodilla tarkoitetaan niitä menetelmiä, **miten** opettaja tunnilla opettaa. Opetusmetodeita voivat olla esimerkiksi, havainnollistaminen, keskustelu, ryhmätyöt, soveltaminen, verkko-opetus jne.

b) Opetustyyli

Opettajan tyyli opettaa on läheinen edellä mainitun opetusmetodin kanssa. Opetustyyli eroaa opetusmetodista siten, että opetustyyllissä kyseessä on jokin tietty **osa opetusmenetelmää**. Opetustyylin osa-alueita voivat olla esimerkiksi: käytäntö, palautteen antaminen, mahdollisuus kriittisyyteen jne.

c) Tunnin rakenne

Tunnin rakenne liittyy läheisesti yllä mainittuihin opetustilanteeseen, opetusmetodien ja opetustyyliin. Tunnin rakenne on opetustilanteen yleisempi kuvaus, jossa voidaan esimerkiksi mainita elementit normaali, selkeä, poikkeava, hyvin suunniteltu jne.

d) Tunnin hallinta

Tunnin hallinnalla tarkoitetaan tavallisesti opettajan vastuulla olevia tekijöitä tai toimintatapoja opetustilanteessa. Nämä tekijät koostuvat 1) **kurista ja auktoriteetista** sekä 2) **tasa-arvoisesta tilanteesta** opetustapahtuman aikana.

e) Ryhmän koko

Sopivan kokoinen ryhmä, ei ole liikaa oppilaita.

IV Sosiaalinen vuorovaikutus

Sosiaalisen vuorovaikutuksen luokka sisältää a) ilmapiirin ja b) vuorovaikutuksen.

a) Ilmapiiri

Ilmapiirillä tarkoitetaan tekijöitä, jotka vaikuttavat tunnin yleiseen ilmapiiriin. Näistä esimerkkeinä voidaan mainita muun muassa turvallisuus, hyvä mieli, huumori ja rentous

b) Vuorovaikutus

Vuorovaikutuksella tarkoitetaan tekijöitä, jotka liittyvät kuvauksiin opettajan ja opiskelijan tai opiskelijoiden välisestä vuorovaikutuksesta. Näitä voivat esimerkiksi olla kontaktit, keskustelut ja kuunteleminen.

V Välinetekijät

Välinetekijöillä tarkoitetaan a) kirjallisuutta ja b) visuaalisuutta. Näistä edellinen liittyy opetustapahtumassa tyypillisesti sisältävään osatekijään eli kirjallisuuteen. Jälkimmäinen visuaalisuus sisältää taas näköhavainnoin omaksuttavan opetuksen eli esimerkiksi videot, esitykset, havainnollistamiset, ja näytelmät.

a) Kirjallisuus

Kirjallisuudella tarkoitetaan hyvää kirjallisuutta ja muuta kirjallista materiaalia.

b) Visuaalisuus

Dokumentit, videot, esitykset, omakohtaiset esimerkit, asioiden havainnollistaminen, tv-esitykset, piirroksiset, power-point jne.

VI Opetustapahtuman kuvaus**a) Tunnin kuvaus**

Opetustapahtumassa on aikaulottuvuus: alku, keskipiste ja loppu. Opetustunnin sisältö on määritelty, tavoitteet on asetettu sekä selkeät työskentelyohjeet annettu.

3.1 Kehittämishanketehtävän ja – asetelman täsmentäminen

Kehittämishanketehtävä

Tämän hankkeen tehtävänä on kartoittaa ja etsiä niitä tekijöitä, jotka ovat merkityksellisiä hyvässä opetustapahtumassa.

Tutkimuksellinen näkökulma

Tehtävää lähestytään teoreettisen viitekehyksen - hyvän opetustapahtuman elementtien – avulla. Tavoitteena on saada selville Jyväskylän ammattikorkeakoulun Esiemityön opintojaksolle osallistuneiden (20.3.–22.5.2007) opiskelijoiden näkemys hyvään opetustapahtumaan liittyvistä tekijöistä.

Opiskelijoille tehdyn 3. kyselyn (koko kurssin arviointi) keskeiset osa-alueet

Kysely pohjautuu teoreettiseen viitekehykseen, joka muodostuu Hyvän opetustapahtuman elementeistä

I Opiskelijan omasta toiminnasta, II Opettajan toiminnasta, III Opetustilanteesta, IV Sosiaalisesta vuorovaikutuksesta, V Välinetekijöistä ja VI Opetustapahtuman kuvauksesta.

Kurssin kokonaisarviointia koskevat kysymykset / väittämät (= opetustapahtuman liittyviä tekijöitä):

I Opiskelijan oma toiminta

Opiskelijoita kysytään mm. itsenäisen opiskelun määrää/sopivuutta, omaa aktiivisuutta, omaa panostusta, opintojakson mielenkiintoisuutta ja omaa motivaatiota.

II Opettaja

Opettajan toimintaan liittyviä kysymyksiä ovat mm. opetettavan asian hallitseminen, opettajan toimiminen johdonmukaisesti ja kannustavasti.

III Opetustilanne

Opetustilanteita koskevat kysymykset liittyvät, opettajan tasapuoliseen toimintaan ja opetustilanteiden hallitsemiseen sekä ryhmäkoon suuruuteen. Lisäksi kysyttiin eri oppimismenetelmistä kuten esim. ryhmätöistä, luento- ja teoriaopetuksesta, parityöskentelestä, roolipeleistä, yleisistä keskustelutilanteista, asiantuntijavierailusta, käytännön esimerkeistä.

IV Sosiaalinen vuorovaikutus

Opiskelijoilta kysyttiin vuorovaikutustilanteiden sujuvuutta opettajan ja opiskelijoiden välillä, opettajan taitoa kuunnella opiskelijoita ja antaa tilaa uusille mielipiteille, opiskelutovereiden tukemista omassa opiskelussa, riittäviä keskustelutilannemahdollisuuksia sekä opetustapahtumien ilmapiiriä.

V Välinetekijät

Välinetekijöihin liittyivät kysymykset tentti- ja muun kirjallisuuden, sekä luentojen sopivuudesta

VI Opetustapahtuman kuvaus

Opiskelijoilta kysyttiin opetusjakson sisällön kokonaisuutta, tavoitteita ja hyödyllisyyttä. Lisäksi kysyttiin opetustuntien etenemisen suunnitelmallisuutta sekä ohjauksen ja opetuksen tasoa.

Kyselyssä mukana oli kurssin kokonaisarvioon (VII) liittyivät kysymykset 1) oma arvio koko kurssista sekä 2) omasta oppimisesta.

Kyselyt I ja II

Opiskelijoille tehdyt kyselyt, jotka kohdistuivat I) opettajan luento-opetusosuuteen (kohta 4.2.1) ja II) opiskelijoiden oman toiminnan arviointiin (itseohjautuva ryhmätyökentely-jakso, kohta 4.2.2) ovat tässä tutkimuksessa mukana ja täydentävät opetustyöni itsearviointia.

4. KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Hankkeen työprosessin kuvaus

Hanke käynnistyi tammikuussa 2007 aiheen pohdinnalla yliopettaja Raija Miettisen kanssa. Aiheen täsmennettyä laadin alustavan aikataulun kehittämishankkeen työstämiselle. Tavoitteenani oli saada mahdollisimman kattava aineisto, joten opetusharjoitteluni aikana tein opiskelijoille kolme lomakekyselyä. Kyselyihin sisältyi myös avoimia kysymyksiä. Seuraavissa kohdissa on esitelty kehittämishankkeen ja työprosessin etenemistä.

4.1.1 Toimintaympäristön kuvaus

Opetusharjoittelun suoritin Jyväskylän ammattikorkeakoulun Liiketalouden koulutusyksikössä. Ennakkoon tutustuin Liiketalouden koulutusohjelmaan koulutuksellisiin ja ammatillisiin osaamistavoitteisiin kokonaisuudessaan. Opetusharjoitteluni liittyi Johdattamisen ja hallinnon – opintokokonaisuuteen. Harjoittelujaksoksi oli HBH30600 Esi-
miestyön käytäntö. Tutustuin 2.11.06, 7.12.06 ja 11.1.07 oppilaitokseen ja opetussuunnitelmatyöhön. Lisäksi 14.3.07 ja 25.4.07 tutustuin opetuksen sisältökysymyksiin, pedagogisiin ratkaisuihin, opetuksen arviointiin sekä opetusharjoittelun päättöön liittyviin kysymyksiin. Jamk:n ammatillisen opettajakorkeakoulun puolelta opetusharjoitteluani ja kehittämishankettani on ohjannut yliopettaja Raija Miettinen.

4.1.2 Kohdejoukon kuvaus

Opiskelijaryhmä koostui suurimmaksi osaksi aikuisopiskelijoista. Alkuilmoittautuneita opiskelijoita oli 39, joista naisia on 36 ja miehiä 3. Luennoilla opiskelijoita oli keskimäärin 34 / opetuskerta. Kirjatenttiin osallistui 38 opiskelijaa. Opiskelijat olivat pääosin osin työssäkäyviä, jotka hakivat lisäkoulutusta ja ammatillista osaamista. Joukkoon mahtui myös työttömiä tai työttömyysuhan alla olevia sekä nuoria että vanhempia. Kyselyyn vastasi 27 opiskelijaa:

1. Opiskelu tällä hetkellä: Jyväskylän ammattikorkeakoulussa: 27 kpl
2. Koulutus:
  - a. yo-merkonomi 16 kpl
  - b. merkonomi 7 kpl
  - c. tradenomi tai muu 4 kpl

3. Vastaajien ikä:
  - a. 20–30 vuotta: 4 kpl
  - b. 31–40 vuotta: 7 kpl
  - c. 41–50 vuotta: 12 kpl
  - d. yli 51 vuotta: 3Yksi ei ilmoittanut ikäänsä
4. Opiskelee tällä hetkellä:
  - a. päätoimisesti 3 kpl
  - b. työn ohessa 23 kpl
  - c. muu 1 kpl
5. Erilaista työkokemusta
  - a. 1-10 vuotta: 5 kpl
  - b. 11- 20 vuotta: 17 kpl
  - c. yli 21 vuotta 2 kpl
6. Esimiestyössä kokemusta:
  - a. 1-3 vuotta: 3 kpl
  - b. ei esimiestyökokemusta: 24 kpl
7. Aikaisempaa esimieskoulutusta
  - a. muutama kuukausi 5 kpl
  - b. yli vuoden 1 kpl
  - c. ei esimieskoulutusta 21 kpl

Ensitapaamisen yhteydessä oli esittelykierros, jolloin oli mahdollisuus saada tietoja opiskelijoista. Opiskelijoilta kysyttiin opintojakson aikana, mitä odotuksia heillä oli kurssin suhteen. Suoritin kolme kyselyä, joiden yhtenä tavoitteena oli huomioida mm. erilaiset oppijat. Kuten taustatiedoista käy ilmi, opiskelijat olivat eri-ikäisiä, pääosin työssäkäyviä aikuisopiskelijoita. Esimieskokemusta oli vain muutamalla. Koulutustaaltaan he olivat yo-merkonomeja / merkonomeja.

4.2 Aineiston kerääminen

Tämän kehittämishankkeen lähdemateriaalin muodostavat aiheeseen liittyvät tutkimukset ja kirjallisuus. Empiirisen aineiston muodostavat kolme opiskelijoille tehtyä kyselyä. Kehittämishankkeen perustehtävänä oli kartoittaa niitä tekijöitä, jotka ovat merkityksellisiä hyvässä opetustapahtumassa Esimiestyön käytännön opetusjaksolla. Tässä kehittämishanketehtävässä lähestytään opiskelijoiden näkökulmaa. Tarkastelussa on mukana kolme opiskelijoille tehtyä kyselyä, joiden sisältöjä kuvataan seuraavissa kohdissa pääpiirteittäin.

Kyselylomakkeita ei numeroitu, koska ei haluttu vastaajien henkilöllisyyden paljastuvan. Kyselyn osiot noudattavat Likertin asteikkoa, joka on tyypillistä tämäntyyppisille kyselyille. (Heikkilä 2001: 53) Kyselylomakkeissa oli myös avoimia kysymyksiä, jotka oli rakennettu sellaisiksi, että ne täydensivät ja täsmensivät tutkimuksellista työtä. Kyselyt suoritettiin oppituntien päätyttyä. Tästä oli se etu, että vastaaja pystyi samaan selvennyksiä mahdollisten väärinymmärrysten välttämiseksi. Kyselyssä 1 (liite 1) ja kyselyssä 2 (liite 2) olen käyttänyt Jaana Virtasen suunnittelemaa atk-lomakepohjaa, johon olen laatinut opetusjaksojen arviointiin liittyvät väittämät ja kysymykset

4.2.1 I Kyselyn sisältö - opettajan luento-osuuden arviointi

Ensimmäisessä kyselyssä opiskelijat arvioivat kolmea ensimmäistä opetuskertaani. Arvioitavana olivat opintojakson sisältö, tehtävän haasteellisuus, opettajan osaaminen, kurssimateriaalit, opiskelijoiden motivointi ja opetustunnin vuorovaikutteisuus. Vastausvaihtoehdot olivat 1 huono...6 erittäin hyvä.

Avoimia kysymyksiä olivat: Mitä asioita opit? Mitä asioita olisit halunnut syventää? Mikä oli näiden opiskelukertojen paras anti? Arvioi opetusmenetelmiä: luento-opetus, yleinen keskustelutilanne, parityöskentely, pienet ryhmätyöt.

4.2.2 II Kyselyn sisältö - opiskelijoiden oman toiminnan arviointi

Itseohjautuvan ryhmätyöskentelyjakson ajaksi opiskelijat jaettiin seitsemään ryhmään ja jokaiselle ryhmälle annettiin erilainen tehtävä. Tehtävät liittyivät esimiehen käytännön työhön.

- 1. ryhmä Kehityskeskustelu; esimies pitää kehityskeskustelun alaiselle
- 2. ryhmä Kehityskeskustelu; alainen pitää kehityskeskustelun esimiehelle
- 3. ryhmä Muutoksen johtaminen; henkilöstöä irtisanotaan
- 4. ryhmä Konfliktitilanne; hankala alainen
- 5. ryhmä Konfliktitilanne; hankala esimies
- 6. ryhmä Miten esimies palkitsee henkilöstöään?
- 7. ryhmä Henkilöstön rekrytointi; työhönotto haastattelu

Jokainen ryhmä valitsi puheenjohtajan ja sihteerin. Ryhmä työskenteli itseohjautuvasti 3.4.–17.4.07 välisenä aikana. Opettajana minulla oli ohjaava rooli ja olin opetuspaikalla

ilmoitettujen opetuskertojen mukaisesti. Myös sähköpostin välityksellä ryhmät ottivat yhteyksiä.

Jokainen ryhmä esitti annetun tehtävän roolipelinä kaikille opiskelijoille. Lisäksi jokainen ryhmä laati 5-6 sivua pitkän raportin esitykseen liittyvästä aiheesta. Raportti tuli palauttaa opettajalle ennen esitystä. Arviointia suoritettiin jokaisen ryhmäesityksen jälkeen yhteisellä keskustelulla. Raporttien arvioinnissa käytin ohjaavan opettaja, yliopettaja Juha Timosen laatimia arviointiohjeita. Ryhmätöiden sekä raportin osuus oli 30 % ja kirjatentin osuus 70 % kurssin kokonaisarvosanasta.

Kyselyn sisältö

Opiskelijat arvioivat tämän opintojakso-osuuden ryhmätyön sopivuutta, tehtävien haasteellisuutta, ryhmän ilmapiiriä, ryhmän kannustinta, ajatusten esilletuomisen mahdollisuuksia, ryhmän puheenjohtajan tasapuolisuutta, omaa panosta työhön ja oman oppimisen edistymistä. Vastausvaihtoehdot olivat 1 huono ... 6 erittäin hyvä. Avoimia kysymyksiä olivat: Keskeiset asiat, jotka opin? Mikä esti oppimista? Mitkä tekijät edistivät oppimistani? Mitä muuta haluaisit kommentoida?

4.2.3 III Kysely: koko kurssin arviointi - hyvän opetustapahtuman elementit

Kolmas kysely koski koko kurssin arviointia. Tämä kysely on tehty teoreettisen viitekehysten ”Hyvä opetustapahtuman” – pohjalta, jonka sisältöä on tarkasteltu kohdassa 3.1.

Kysely on jaettu kolmeen osaan:

- I Vastaajien taustatiedot
- II Opiskelijoille esitetään joukko kysymyksiä (= väittämiä, tekijöitä), joilla arvioidaan Esimiestyön käytännön opetusjakson opetustapahtumia. Kysymyksiin (väittämiin) pyydetään vastaamaan pohtimalla, miten ne ovat mielestäsi toteutuneet tämän opintojakson aikana. Vastausvaihtoehdot ovat 1 heikko... 5 erinomainen.
- III Avoimet kysymykset: Mitä osaamista sait opintojaksolta? Mikä edisti oppimistasi? Mikä esti oppimistasi? Opintojaksossa oli hyvää? Opintojaksossa kehittäisin? Millainen oli opintojakson vaativuus suhteessa muihin ammattikorkeakoulun opintoihin? Mitä muita näkökulmia haluaisit esittää?

Tällä kyselyllä pyrin tutkimaan opetustyötäni: Millä opetustapahtuman osa-alueilla (= opetustapahtuman elementit = I Oma toiminta, II Opettajan toiminta, III Opetustilanne, IV Sosiaalinen vuorovaikutus, V Välinetekijät, VI Opetustapahtuman kuvaus) olen onnistunut parhaiten ja mitkä osa-alueet kaipaavat jatkossa kehittämistä.

Opettajien itsearviointi tukee prosessia, jonka tavoitteena on kehittää mm. opettajaa itseään, opetusta ja sen laatua. Itsearviointi liittyy reflektiiviseen ajatteluun ja erityisesti pedagogisen ajattelun kehittämiseen. (Korkeakoski Esko, 2004 s 159). Jos arviointitietoa hankitaan järjestelmällisesti, on mahdollista, että materiaali toimii itsearviointiprosessissa ja saa aikaan oppimista yksilö- ja yhteisötasolla sekä muutoksia toiminnassa. Itsearvioinnin analyyseissä opettaja luokittelee, vertailee, jäsentää, analysoi ja tulkitsee materiaalia sekä pohdiskelee saamiaan tuloksia. Tavoitteena on, että opettaja pyrkii ymmärtämään opetustapahtuman todellisuutta paremmin ja omaa osuuttaan siinä. Laadukkaan ja monipuolisen itsearvioinnin perusteiksi eivät riitä satunnaiset kokemukset ja havainnot. Lähtökohtana tulee olla suunnitelmallinen ja monipuolinen tiedonkeruu. (Korkeakoski Esko, 2004, s. 161–162)

4.3 Tulosten analysoinnista

Tutkimusote voi olla joko määrällinen (kvantitatiivinen) tai laadullinen (kvalitatiivinen). Näiden tutkimusmuotojen ero on siinä, että kvalitatiivisessa aineistossa tutkimusaineisto on verbaalista, kun taas kvantitatiivisen tutkimuksen aineisto on esitettävissä numeraalisessa muodossa. Tämän kehittämishankkeen alkuvaiheessa teoreettisena viitekehyksenä ovat olleet Hyvän opetustapahtuman elementit, joiden perusteella tutkimuksen tietosisältöä on hahmoteltu. Opiskelijoille esitettyjen avointen kysymysten tavoitteena on ollut opetustapahtumien tarkempi selvittäminen sekä opetustilanteiden taustalla olevien ilmiöiden parempi ymmärtäminen. Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteet saattavat muuttua tutkimuksen edetessä (Uusitalo 1991: 79–81). Tämä aineisto sopii hyvin tämän tyyppisen tutkimuksen suorittamiseen, sillä kvantitatiivisella tutkimuksella voidaan selvittää mm lukumääriin liittyviä kysymyksiä ja muutoksia. (Heikkilä 2001: 16)

Tämän työn tutkimusote on pääosin määrällinen, mutta se sisältää myös laadullisen tutkimusotteen piirteitä (avoimet kysymykset /opiskelijoiden mielipiteet).

5. TULOSTEN TARKASTELUA

Osaamisen arvioinnissa pyrin käyttämään Harri Keurulaisen osaamisen arvioinnin viittä johtavaa periaatetta, jotka ovat seuraavat (Harri Keurulainen, 2006):

- arviointi on osa oppimisprosessia ja sen tulee sellaisenaan tarjota mahdollisuus oppimiseen,
- arviointi tapahtuu pääsääntöisesti arvioitavan toiminnan kannalta aidoissa olosuhteissa,
- arviointi perustuu yhteistyöhön ja kaikilla asianosaisilla on mahdollisuus osallistua arviointiin,
- arviointiin osallistuvat ovat tietoisia arviointikriteereistä,
- arviointi tukee ja edistää kykyä itsearviointiin,

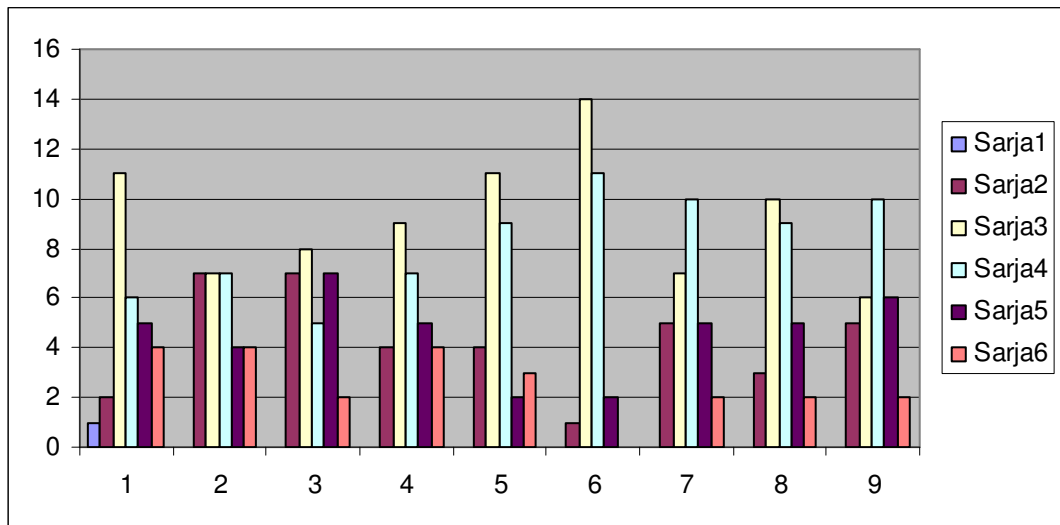
5.1 Opiskelijat arvioivat luento-opetusjaksoa

Tämän kyselyn ja arvioinnin tavoitteena oli saada opiskelijoiden käsityksiä käyttämistäni opetusmenetelmistä luento-osuuden aikana sekä saada tuntumaa erilaisiin oppijoihin. Opiskelijoiden lukumäärä oli 38, joista 10.4. 07 paikalla oli 30, ja 29 vastasi arviointikyselyyn. Kysymykset / väittämät ja vastausten lukumäärät olivat seuraavat:

1= Huono 2.. 3... 4... 5... 6 Erittäin hyvä

	1	2	3	4	5	6
1. Opintojakson sisältö oli hyödyllinen	1	2	11	6	5	4
2. Sain koulutuksesta uutta tietoa	0	7	7	7	4	4
3. Tehtävät olivat riittävän haasteellisia	0	7	8	5	7	2
4. Opettaja hallitsi asiansa	0	4	9	7	5	4
5. Kurssimateriaali oli huonoa/hyvää	0	4	11	9	2	3
6. Käsiteltävät asiat olivat vaikeita/helppoja	0	1	14	11	2	0
7. Opettaja esitti asiansa selkeästi	0	5	7	10	5	2
8. Opettaja motivoi opiskelemaan aihealueita	0	3	10	9	5	2
9. Opettajan vuorovaikutteisuus oli	0	5	6	10	6	2

KA 1 Väittämä 3,8	6 Väittämä 3,6
2 Väittämä 3,8	7 Väittämä 4,0
3 Väittämä 4,0	8 Väittämä 3,7
4 Väittämä 3,9	9 Väittämä 3,8
5 Väittämä 3,5	

Kuvio 4. I Kyselyn tulokset

Pystysuora-akseli: 0-16 vastaajien lukumäärä

Vaakasuora-akseli: 1-9 väittämät

Sarja 1 huono, 2.. 3.. 4.. 5.. sarja 6 erittäin hyvä

Enemmistö opiskelijoista piti opintojakson sisältöä hyödyllisenä ja he kokivat saaneensa uutta tietoa (1-2 väittämät). Enemmistön mielestä tehtävät olivat haasteellisia (3. väittäminen). Kurssimateriaali oli keskitasoa (5. väittäminen) Käsiteltävät asiat eivät olleet liian helppoja eivätkä liian vaikeita (6. väittäminen). Opiskelijoiden näkemyksen mukaan opettajana hallitsin asiat keskimääräistä paremmin selkeällä esityksellä, motivoinnilla sekä vuorovaikutustaidoilla.(4, 7, 8 ja 9 väittäminen) Yksi vastaajista piti opintojakson sisältöä huonona ja vastaavasti 4 opiskelijaa erittäin hyvänä. Kaikki vastaukset olivat keskiarvon (3,5) yläpuolella.

Opiskelijoiden kriittiset kommentit luento-opetuksestani:

- *”Luennot olivat välillä puuduttavia, luennot olivat kuivia”*
- *”En tiennyt aina, mistä opettaja puhuu”*

Nämä kommentit auttoivat minua täsmentämään teoriaopetuksen eri aiheiden käsitteiden määrittelyä seuraavilla kerroilla tarkemmin. Käytin luento-opetukseni yhteydessä myös pienimuotoisia ryhmätöitä, joiden yhtenä tavoitteena oli mm. opiskelijoiden tiiviimpi tutustuttaminen toisiinsa isompaa itseohjautuvaa ryhmätöitä varten (kohta 5.2). Tästä eräs opiskelija kommentoi:

- *”Eri oppimistyylien käyttäminen oli motivoivaa esim. pienet ryhmätötuokiot”*

Positiivisia kommentteja luento-opetuksesta olivat:

- ”Luennot olivat selkeitä ja materiaali hyvää” ja
- ”Luentomateriaali oli kattavaa”.

Opiskelijan kriittinen kommentti: ”Joskus liian nopea eteneminen häytti”, samoin kuin vertaisohjaajien palautteet ”käsitteiden määrittelyjen tarkentamisesta ja liian nopeasta opetuksen etenemisestä joiltakin osin”, pysäyttivät minut parantamaan ja rytmittämään seuraavia opetuskertoja paremmin. (Kauppinen I, Metso I. 2007)

5.2 Opiskelijat arvioivat omaa oppimistaan – itseohjautuva ryhmätyö

Tässä itseohjautuvassa ryhmätyöskentelyjaksossa tavoitteena oli mm yhteistoiminnallinen oppiminen, jolloin pyrin mm. seuraaviin keskeisiin oppimistuloksiin (Sahlberg):

1. Ryhmän jäsenten välisen sosiaalisen riippuvuuden vahvistaminen. Jokaisen panosta tarvitaan ja me-henki kasvaa. Se edellyttää onnistuneita tehtäviä ja opettajan ohjausta tarpeen mukaan.
2. Ryhmätyötaitojen ja asenteiden harjoittamista. Tarvitaan kuuntelemista, auttamisen ja omien ajatusten ilmaisemisen ja vastuunkantamisen taitoja.
3. Ryhmän yhteinen reflektointi merkitsee ryhmän toiminnan kriittistä arvioimista. Siten opitaan ymmärtämään omaa toimintaa ja tunnistamaan oppimisprosessin olennaisia piirteitä. (Uusikylä-Atjonen 2000, 111)

Sahlbergin yhteistoiminnallinen oppiminen tukee työyhteisön sosiaalista toimivuutta (kohta 1.1 kuva 1). Sahlbergin mukaan yhteistoiminnallisuus on yleinen pedagoginen lähestymistapa, johon voidaan sisältää erilaisia näkökulmia ja menetelmiä painottavia koulukuntia. Olennaista on, että opiskelutilanteissa muodostetaan heterogeenisiä oppilasryhmiä, jolloin opiskelijat oppivat tekemään työtä erilaisten tovereiden kanssa. Ryhmätehtävät tulee olla sellaisia, että ne ratkaistaan parhaiten yhteisvastuullisesti. Parhaita tehtäviä ovat ne, joihin ei ole yhtä oikeaa vastausta. (Uusikylä – Atjonen, 110–111).

Tässä opetusjaksossa oli viitteitä myös ongelmaperustaista oppimiskäsitykseen perustuvasta opetusmenetelmästä, jolloin tavoitteena oli oppia ongelmaratkaisu-, vuorovaikutus-, itseohjautuvan oppimisen -, sekä suullisen ja kirjallisen ilmaisun taitoja, sekä kyky hankkia tietoa itsenäisesti ja arvioida sitä kriittisesti. (Rautio T. 2007).

Koska suurin osa opiskelijoista oli työelämässä olevia, tässä tehtävässä korostui myös kokemuksellinen oppiminen. Tavoitteena oli huomioida opiskelijoiden omakohtaiset työelämän kokemukset. (Kupias 2005, Oppia opetusmenetelmistä, 16 – 23).

Ryhmätöiden aiheet, esittämis- ja arviointitavat sekä kyselyn sisältöä on selostettu kohdassa 4.2.2.

Tässä opiskelijat arvioivat omaa oppimistaan ja työskentelyään ryhmässä, ryhmätyön sisältöä ja haasteellisuutta. Mukana oli myös avoimia kysymyksiä. Kyselyyn vastasi 27. Vastaus- % oli 71.

Tuloksia on analysoitu seuraavasti:

Opiskelijoiden itsearviointi ryhmätyö 10.4. , 17,4 ja 24.4

Vastausvaihtoehdot: 1 huono .... 6 erittäin hyvä

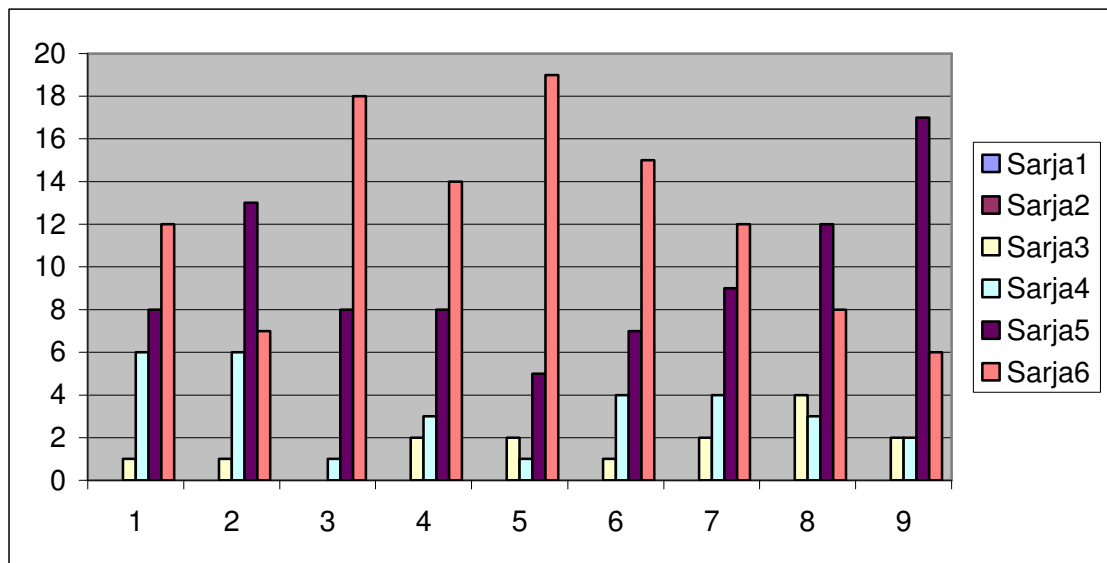
	1	2	3	4	5	6
1. Ryhmätyötehtävää pidin sopivana	0	0	1	6	8	12
2. Tehtävät olivat riittävän haasteellisia	0	0	1	6	13	7
3. Opiskeluilmapiiri ryhmässäni oli hyvä	0	0	0	1	8	18
4. Minua kannustettiin tuomaan esille mielipit.	0	0	2	3	8	14
5. Kaikki uskalsivat tuoda esille mielipiteitään	0	0	2	1	5	19
6. Ryhmäni puheenjohtaja toimi tasapuolisesti	0	0	1	4	7	15
7. Ryhmätyön purkuun käytettiin aikaa sopiv.	0	0	2	4	9	12
8. Oma panokseni tässä työssä oli	0	0	4	3	12	8
9. Arvioin oppimiseni edistyneen	0	0	2	2	17	6

Keskiarvo 3,5

Väittämien keskiarvot

Ka	1, väittämä 5,15	6. väittämä 5,53
	2. väittämä 4,96	7. väittämä 5,15
	3. väittämä 5,63	8. väittämä 4,88
	4. väittämä 5,25	9. väittämä 5,00
	5. väittämä 5,52	

Väittämien kokonaiskeskiarvo on 5,23

Kuvio 5. II Kyselyn tulokset

Pystysuora-akseli: 0-20 vastaajien lukumäärä
 Vaakasuora-akseli: 1- 9 väittämät
 Sarja 1 huono, 2..3..4..5.. sarja 6 erittäin hyvä

Vastauksista voi kokonaisuudessaan päätellä, että opiskelijat arvioivat oman suorituksensa hyväksi, huomattavasti yli keskiarvon (3,5). Enemmistön mielestä ryhmä henki on ollut hyvä, suurin osa on uskaltanut tuoda mielipiteensä julki ja puheenjohtaja on toiminut tasapuolisesti (3., 4., 5. ja 6. väittämä). Ryhmäyötehtävä on ollut sopivan haasteellinen (väittämät 1 ja 2). Ryhmäyön purkuun on käytetty riittävästi aikaa (väittämä 7). Opiskelijat ovat arvioineet myös oman panostuksensa opintoihin ja sekä edistymisensä kohtalaiseksi hyväksi (väittämät 8 ja 9).

Oppimistehtävästä opiskelija kirjoittivat vastauksia kysymykseen – Keskeiset asiat, jotka opin:

Vuorovaikutukseen liittyviä kommentteja oli runsaasti:

- ”Opin ryhmäyötaitoja. Näytelmä oli mukava tapa oppia, tilanne oli vähän kuin oikea tilanne. Esiintymistä ei koskaan harjoiteta liikaa”
- ”Opin ryhmäyötaitoja ja oleellisen asian etsimistä”
- ”Oli mukava esittää alaista ja kiintoisaa seurata, kuinka ryhmämme ”hitsautui” kiinni yhteen.”
- ”Konfliktitilanteen selvittäminen yhteistyössä”
- ”Asioista pitää keskustella avoimesti ”nostaa kissa pöydälle”

- *”Ryhmän jäsenet olivat eri ammateista ja heiltä sain paljon hyviä vinkkejä”*
- *”Ryhmäesitykset konkretisoivat erittäin hyvin teoriaa. Toi opit käytäntöön.”*
- *”Uusien ajatusten kuuleminen, muiden kuuntelu”*
- *”Ryhmän sisällä oli hyvä henki”*
- *”Yhdessä pohtiminen on tärkeää”*
- *”Rento ilmapiiri tehtävien purkamisessa, sekä ryhmän että kuulijoiden osalta”*

Opiskelijat pohtivat esimiestyötä:

- *”Esimiestyö on haasteellista ja moninaista: erilaiset tilanteet ja alaiset”*
- *”Esimiestyö on mielenkiintoista ja siihen voi löytyä itse kultakin potentiaalia.”*
- *”Esimiehen on huomioitava alainen.”*
- *”Opin ymmärtämään vähän paremmin esimiestyötä, mutta kyseenalaistamaan sen, että miksi esimiesasemassa olevat eivät lue alan kirjallisuutta, kun sitä on niin paljon saatavilla”*
- *”Opin muutoksen johtamiseen liittyvät tekijät”*
- *”Motivointikeinoja on todella paljon, eivätkä useat niistä maksa mitään”*
- *”Kuinka tärkeää esimiehen vuorovaikutustaidot ovatkaan”*

Mikä esti oppimista – kysymykseen tulleet kommentit liittyivät mm. aikapulaan, työkiireisiin ja väsymykseen:

- *”Hieman kiireinen viikko, ajanpuute, raportin teko vei aikaa paljon”*
- *”Työasiat olivat mielessä – väsymys”*
- *”Sairastuminen”*

Myös keskusteluissa kävi ilmi, että ammattikorkeakoulun opiskelijoilla on paljon opiskeluihin liittyvää työtä, aikataulut ovat tiukkoja ja monet kertoivat väsymyksestään.

Kokonaisuudessaan itseohjautuva ryhmätyö oli onnistunut opetusmenetelmänä. Muutamia poikkeusta lukuun ottamatta opiskelijat olivat erittäin motivoituneita ja ottivat vastuun tehtävästä ja omasta oppimisestaan. Opiskelijat arvostivat oman työnsä korkealle, mikä näkyy tulosten korkeissa pistemäärissä (ka 5,23).

5.3 Opiskelijat arvioivat – Hyvän opetustapahtuman elementit

Esimiestyön käytännön opetusjakson kokonaisarviointia varten laadin opiskelijoille kyselyn (kohta 3.1). Teoreettinen viitekehys koostui opetustapahtumasta, johon voidaan kytkeä opiskelijan omaan toimintaan -, itse opetustilanteeseen -, opettajan toimintaan –, sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviä tekijöitä sekä väline – ja opetustapahtuman kuvaukseen liittyviä tekijöitä. Esitetyt kysymykset/väittämät ovat näihin liittyviä tekijöitä. Vastausvaihtoehdot olivat 1 heikko, 2 tyydyttävä, 3 hyvä, 4 erittäin hyvä, 5 erinomainen. Kyselyyn vastasi 27 opiskelijaa, ja vastaus- % oli 71.

Opetustapahtuman elementtien keskiarvot ovat väittämien (=tekijöiden) keskiarvoja. Keskiarvojen perusteella on havaittavissa, että opiskelijat ovat asettaneet hyvän opetustapahtuman elementit tärkeysjärjestykseen seuraavasti:

1. IV Sosiaalinen vuorovaikutus (ka 4,26)
2. III Opettajan toiminta (ka 4,14)
3. VI Opetustapahtuman kuvaus (ka 3,99)
4. I Oma toiminta (opiskelija) (ka 3,94)
5. III Opetustilanne (ka 3,88)
6. V Välinetekijät (ka 3,86)

Opiskelijat ovat arvioineet kurssin kokonaisuudessaan erittäin hyväksi (ka 4) ja heidän arvionsa omasta oppimisestaan oli hyvä(ka 3,98). Opettajan opiskelijoille antama arvio Esimiestyönkäytännön kurssin suorittamisesta oli samansuuntainen (ka 3,78). Kurssi-suoritus sisälsi kirjallisuustentin (70 %) sekä itseohjautuvan ryhmätyöskentelyjakson (30 %) roolipelit, esitykset ja 5-6 sivun raportti.

5.3.1 Hyvän opetustapahtuman elementit – tulosten tarkastelua

Kyselyn väittämien (=tekijät) vastausvaihtoehdot olivat 1 heikko, 2 tyydyttävä, 3 hyvä, 4 erittäin hyvä, 5 erinomainen.

Taulukko 1. IV Sosiaalinen vuorovaikutus

IV SOSIAALINEN VUOROVAIKUTUS	1	2	3	4	5	yht.	KA
12. opettajalla oli taito kuunnella opiskelijoita	1	0	6	7	13	27	4,15
10. opettaja antoi tilaa uusille mielipiteille	1	0	5	7	14	27	4,22
24. opiskelutoverini tukivat minua	0	0	3	14	10	27	4,26
25. opetustunneilla ilmapiiri oli hyvä	0	0	1	12	14	27	4,48
26. kaikilla oli mahdollisuus tuoda esiin ajatuksensa	1	0	2	10	14	27	4,33
27. opetustunneilla oli riittävästi keskustelutilanteita	0	0	3	14	10	27	4,26
28. vuorovaikutus opettajan ja opiskelijoiden välillä oli sujuvaa	0	0	6	11	10	27	4,15
KA							4,26

Vastauksista voi kokonaisuudessaan päätellä, että opiskelijoiden mielestä tärkein elementti Hyvässä opetustapahtumassa on IV Sosiaalinen vuorovaikutus (ka 4,26). Sen tärkeimpiä tekijöitä olivat 1) opetustuntien hyvää ilmapiiri (ka 4,48), 2) kaikilla oli mahdollisuus tuoda esille mielipiteensä (ka 4,33), ja 3) opetustunneilla oli riittävästi keskustelutilanteita (ka 4,26). Lisäksi opiskelijat pitivät 4) toistensa tukemista tärkeänä (ka 4,26). Vuorovaikutus opettajan ja opiskelijoiden välillä oli sujuvaa (ka 4,15). Opiskelijat arvostivat myös opettajan taitoa kuunnella (ka 4,15). Kohdassa 5.2 opiskelijat arvioivat omaa toimintaa koskien itseohjautuvaa ryhmätyöskentelyjaksoa korkeilla pisteillä. Tämä vahvistaa tämän (22.5.07) kyselyn tuloksia. Myös vapaamuotoisissa vastauksissa 27 opiskelijasta 20 nosti ryhmätyöt / keskustelut tärkeiksi tekijöiksi, jotka edistivät heidän oppimistaan. Tästä voidaan päätellä, että vuorovaikutustekijöillä on erittäin suuri merkitys oppimistilanteissa. Samaa pätee myös arkisessa työelämässä. Työyhteisössä sosiaalinen toimivuus (kohta 1.1, kuvio 1) on yksi tärkeämmistä tekijöistä asioita ja ihmisiä johdettaessa.

Kyselyn avoimissa kohdissa vuorovaikutteisuutta oli kommentoitu mm.

- ”Ryhmätyöt edistivät oppimista ehkä eniten, roolipeli oli tosi upea juttu.”
- ”Vuorovaikutteisuus tunneilla oli hyvää.”
- ”Keskustelutilanteet ja ryhmäesitysten purkamistilanteet opettavaisia.”
- ”Oppimistani edistivät keskustelut ja käytännön esimerkit”

On kuitenkin huomioitava erilaiset oppijat, ja heidän poikkeavat mielipiteensä. Muutamassa palautteessa esitettiin, että ryhmätöitä tulisi karsia ja roolipelit tulisi poistaa aikuisopiskelijoilta.

Toiseksi tärkeimpänä elementtinä Hyvässä opetustapahtumassa opiskelijat pitivät II Opettajan osuutta (ka 4,14). Opiskelijoiden mielestä toimin kannustavasti (4,33) ja opettajana hallitsin asiat (ka 4,22).

Opiskelijoiden positiivisia kommentteja:

- ”Kokonaiskuva hahmottui esimiestyöstä, laajuus ja vastuu.”
- ”Hyvä ja selkeä runko opetuksessa”
- ”Paljon teoriaa esimiestyöskentelystä ja miten esimiehenä voisi toimia eri tilanteissa.”
- ”Sain eväitä elämän pituiseen oppimiseen.”
- ”Sain valmiuksia esimiestyöhön, opetuksen sisältö vastasi hyvin käsityksiäni.”

I Omaan toimintaan (opiskelija) liittyvät tekijät (ka 3,94) olivat arvioinnissa neljännellä sijalla. Opiskelijoiden mielestä opetusjakson aiheet olivat mielenkiintoisia (ka 4,15) ja siten motivaatio säilyi opintojakson aikana (ka 3,96). Opiskelijat kokivat saaneensa kurssilta hyviä vihjeitä esimiestyötä varten (ka 3,96).

Taulukko 4. I Oma toiminta

I OMA TOIMINTA (opiskelija)	1	2	3	4	5	yht.	KA
1. itsenäistä opiskelua oli sopivasti	0	0	13	5	9	27	3,85
2. oma aktiivisuuteni oli (0-100 %)	0	1	11	6	9	27	3,85
3. oman panostukseni tälle kurssille oli	0	0	10	11	6	27	3,85
4. opetusjaksojen aiheet olivat mielenkiintoisia	0	2	4	9	12	27	4,15
5. motivaationi säilyi opintojakson aikana	1	4	1	10	11	27	3,96
31. sain opetusjaksolta hyviä vihjeitä esimiestyötä varten	0	1	7	11	8	27	3,96
KA							3,94

Opiskelijoiden vapaamuotoisia kommentteja:

- ”Omat aikaisemmat opit vahvistuivat.”
- ”Aiheet olivat kiinnostavia ja mielenkiintoisia” ”Saatan opiskella joskus lisää.”
- ”Oli sopivasti työtä”

Huomasin ryhmätöiden aikana, että opiskelijoiden joukossa oli niitä, jotka nauttivat yhdessä tekemisestä ja toisaalta ns. ”yksinpuurtajia”, jotka työskentelivät mielellään yksin. Tähän liittyen erään opiskelijan kommentti: - ”Oppimistani häiritsi toisten pälinä tunnilla.” Tapanani on sanoa: ”Työelämässä kaikkia tarvitaan.” Erilaisten oppijoiden ohjaus on yksi tärkeimmistä haasteista opetustyössä, samoin kuin erilaisten työntekijöiden ohjaus työelämässä.

Opiskelijoiden oman toimintaan liittyvät kriittiset kommentit liittyivät aikakysymyksiin ja joillakin oli työväsymystä:

- ”Oman ajan puute ja muut kurssit estivät oppimistani.”
- ”Pakolliset poissaolot.”
- ”Oman aikataulun pettäminen.”
- ”Työuupumus ja kiire.”
- ”Väsymys työpäivän jälkeen.”

Jäin pohtimaan ammattikorkeakouluopiskelijoiden työmääriä sekä esiin tulleita työväsymys- ja -stressikysymyksiä. Tällä kurssilla suurin osa opiskelijoista oli päivätyössäkäyviä, joten voidaan päätellä heidän työmääränsä olleen erittäin suuri.

Viidenneksi tärkeimpänä elementtinä Hyvässä opetustapahtumassa opiskelijat pitivät III Opetustilanteita (ka 3,88). Opiskelijat kokivat, että 1) opettajana olin tasapuolinen (ka 4,26), sekä 2) hallitsin opetustilanteet (4,07). Opiskelijat pitivät 3) ryhmäkokoja sopivana (ka 4,07), ja opetustilanteissa 4) tuotiin sopivasti käytäntöä esille (ka 4,07)

Taulukko 5. III Opetustilanne

III OPETUSTILANNE	1	2	3	4	5	yht.	KA
9. opettaja oli tasapuolinen	1	0	1	14	11	27	4,26
11. opettaja hallitsi opetustilanteet	0	0	6	13	8	27	4,07
13. opiskeluryhmä (max 39) oli sopiva	0	3	7	10	7	27	3,78
14. pienryhmäni oli sopivan kokoinen	1	1	1	16	8	27	4,07
15. oppimistani edistivät ryhmätyöt	1	2	7	11	6	27	3,7
16. oppimistani edisti luento-osuus	0	1	6	13	7	27	3,96
17. oppimistani edisti parityöskentely	1	2	9	12	3	27	3,52
18. oppimistani edistivät yleiset keskustelutilanteet	0	1	7	9	10	27	4,03
19. oppimistani edisti asiantuntijavierailu	0	1	12	9	5	27	3,67
20. käytännön esimerkkejä tuotiin esille sopivasti	0	0	6	13	8	27	4,07
21. teoria opetusta oli sopivasti	0	0	10	10	7	27	3,89
22. opetusjaksolla oli riittävästi ryhmätyöskentelyä	0	2	7	10	8	27	3,89
23. roolipelit (esitykset) edistivät oppimistani	2	3	6	11	5	27	3,52
KA							3,88

Kuten edellä (kohta 5.3.1) on todettu, ryhmätyöt ja keskustelut oli nostettu 20 vapaa-
muotoisessa vastauksessa tärkeiksi oppimistilanteiksi.

Parityöskentely (ka 3,52) ja roolipelit (ka 3,52) saivat alhaisimmat arvioinnit. Ns. yksinpuurtajat, jotka mielellään työskentelevät yksin, antoivat koko kurssin ajan tämän suuntaista palautetta. Samoin ne opiskelijat, jotka ilmoittivat jo kurssin alkumetreillä kaiken olevan hallinnassa. Pohdin, miten oppimistilanteet saadaan niin haastaviksi, ettei kukaan jäisi ulkopuoliseksi. Miten esim. osaava opiskelija tai työntekijä (yksinpuurtaja) saadaan jakamaan omaa osaamistaan toisille sekä pohtimaan ja ratkaisemaan asioita yhdessä?

Uusikylän ja Atjosen (2000, s.101) mukaan opettajan tulee ratkaista, miten paljon opiskelijoiden annetaan työskennellä itselleen sopivalla tavalla ja miten paljon kunkin on saatava kokemuksia kaikista opetusmuodoista. Vaikka itsenäinen ajattelija haluaisikin tehdä mieluiten itsenäistä työtä, hänetkin on totutettava riittävästi yhteistoiminnalliseen opetukseen. Siten työelämääinkin tarvittavat valmiudet kehittyvät.

Kuudenneksi tärkeimpänä elementtinä Hyvässä opetustapahtumassa opiskelijat pitivät V Välinetekijöistä (ka 3,86) opiskelijat pitivät tenttikirjoja ja muuta kirjallisuutta sopivina (ka 3,78). Opiskelijoiden mielestä luento-osuus tuki esimiestyön käytänteitä (ka 3,93).

Taulukko 6. V Välinetekijät

V VÄLINETKIJÄT	1	2	3	4	5	yht.	KA
29. tenttikirjat /kirjallisuus olivat aiheeseen sopivia	0	1	10	10	6	27	3,78
30. luento-osuus tuki esimiestyön käytänteitä	0	1	7	12	7	27	3,93
KA							3,86

Opiskelijoiden vapaamuotoiset kommentit:

Positiiviset:

- ”Oppimistani edistivät tiedonhalu ja kirjojen lukeminen”
- ”Luennot ja kirjallisuus edistivät oppimistani.”
- ”Oli jokaista koskevaa aineistoa, vaikka ei olisikaan esimies”

Kokonaisarvosana kurssista

Opiskelijat antoivat kurssista kokonaisarvion (ka 4) erittäin hyvä ja oman oppimisen kokonaisarviosta (3,96) lähes erittäin hyvän.

VII KOKONAISARVIO KURSSISTA JA OPPIMISESTA	1	2	3	4	5	yht.	KA
36. kokonaisarvioni kurssista on	0	0	4	19	4	27	4
37. kokonaisarvioni oppimisestani on	1	0	3	18	5	27	3,96
KA							3,98

Opiskelijoiden vapaamuotoisissa vastauksissa 18 piti kurssia vaatimustasoltaan sopivana suhteessa muihin ammattikorkeakouluopintoihin.

6. LOPPUTARKASTELU

6.1 Keskeiset tulokset

Tässä kehittämishankkeen avulla tutkin hyvän opetustapahtuman elementtejä. Tavoitteena oli arvioida, millä opetustapahtuman osa-alueilla (=opetustapahtuman elementit = I Oma toiminta (opiskelija), II Opettajan toiminta, III Opetustilanne, IV Sosiaalinen vuorovaikutus, V Välinetekijät, VI Opetustapahtuman kuvaus) opetus on ollut onnistunutta ja mitkä osa-alueet ja asiat kaipaavat jatkossa kehittämistä. Opiskelijoille tehtiin 3 erillistä kyselyä, joista ensimmäinen kysely koski luento-opetusjakson arviointia, toinen kysely opiskelijoiden itsearviointia itseohjautuvalta ryhmätyöjaksolta ja kolmas kysely koko Esimiestyön käytäntö – opintojakson arviointia.

6.1.1 Hyvin toteutuneet opetustapahtuman osa-alueet

Opiskelijat asettivat hyvän opetustapahtuman elementit (vastausvaihtoehdot 1 heikko... erinomainen 5) tärkeysjärjestykseen seuraavasti:

- IV Sosiaalinen vuorovaikutus (ka 4,26)
- III Opettajan toiminta (ka 4,14)
- VI Opetustapahtuman kuvaus (ka 3,99)
- I Oma toiminta (opiskelija) (ka 3,94)
- III Opetustilanne (ka 3,88)
- V Välinetekijät (ka 3,86)

Opiskelijat pitivät IV Sosiaalista vuorovaikutusta (ka 4,26) tärkeimpänä Hyvän opetustapahtuman elementtinä. Opiskelijat nostivat myös itseohjautuvan ryhmätyöskentelyn (kohta 5.2) erittäin onnistuneeksi opetusmenetelmäksi. Tässä tehtävän osuudessa korostui sosiaalinen toimivuus. Opiskelijat arvostivat oman työnsä ja osuutensa oppimistehtävässä korkealle. Se näkyi kaikkien vastausten korkeana keskiarvona 5,23 (vastausvaihtoehdot 1...6).

Opettajan toiminta III arvioitiin toiseksi tärkeimmäksi. Rauste – Von Wrightin (2003, s. 230) mukaan opettajan on nähtävä, että opetus-oppimisprosessi on olennaisilta piirteiltään toisaalta opettajan ja oppilaiden välinen, toisaalta oppilaiden keskinäinen vuorovaikutusprosessi. Nykykäsitysten mukaan yhteistoiminnallinen oppiminen on yksi tärkeimmistä opetusmenetelmistä. Yhteistoiminnallisessa oppimisessä on kyse vuorovai-

kutuksellisesta oppimisprosessista, jossa oppija voi harjoitella esim. ryhmässä työskentelyä, työhön sitoutumista, yhteistyötä sekä oppia oppimistulosten saavuttamista, tietojen ja ongelmaratkaisujen lisäksi vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja. Yhteistoiminnallinen oppiminen on siis opettajan ja oppijan yhteistavoite. Tutkimustulosten perusteella voidaan havaita, että yhteistoiminnallinen oppiminen nousee yhdeksi tärkeimmäksi menetelmäksi oppimistapahtumassa. Opiskelijoiden näkemyksen mukaan hyvässä opetus- tapahtumassa vuorovaikutteisuus opettajan ja opiskelijoiden välillä (IV) sekä opettajan toiminta (III) opetustilanteissa olivat opetustapahtuman kaksi keskeisintä elementtiä. Yhteistoiminnallisessa oppimisessä opettajalla on selkeä rooli opetuksen ohjaajana.

Koko kurssin arviointi

Opiskelijat antoivat koko kurssin arvosanaksi ka 4 ja oman toimintansa arvosanaksi ka 3,98, joten opetusharjoittelussani Esimiestyön käytännön opintojaksolla kokonaisuutena koen onnistumisen iloa. Oma arviointini opiskelijoille kurssin suorittamisesta, johon kuului kirjatentti (70 %) sekä itseohjautuva ryhmätyöskentely osuus: roolipelit sekä 5-6 sivun raportti (30 %), oli kokonaiskeskiarvoksi laskettuna 3,78. Arviointini (ka 3,78) on samansuuntainen vertailtuna opiskelijoiden omaan arviointiin (ka 3,98). On todettava, että opiskelijat (ryhmäkoko max 39 min 27) olivat hyvin aktiivisia ja kantoivat omasta oppimisestaan hyvää huolta ja vastuuta.

Pohdintaosiossa olen nostanut kehitettäviä osa-alueita kokemukseni, havaintojeni ja opiskelijoilta saamieni positiivisten ja kriittisten palautteiden perusteella.

6.1.2 Pohdintaa

Luukkaisen (2005) mukaan opettajan profession ydin on oppimisen, kehittymisen, kasvamisen ja opettamisen ammattilaisuudessa, ammattilaisuudessa, joka ilmenee sekä yksilöllisenä että yhteisöllisenä professionaalisuutena. Opettaja asiantuntijana rakentaa uutta tietoa. Tulevaisuuden yhteiskunnassa tärkeällä sijalla on innovointi ja kyseenalaistaminen. Siksi tärkeitä koulutustavoitteita ovat oppimisen taito, päättelytaidot, itsereflektion taito, palautteen hyödyntäminen, myönteinen analyyttinen kriittisyys, ongelmaratkaisutaidot, luova-ajattelu, verkostoituminen, kommunikointitaidot, yhteistoiminnallisen oppimisen taito jne. Laajasti ajatellen kyse on elämänhallinnasta, kommunikointitaidoista, taidoista johtaa ihmisiä ja tehtäviä sekä innovaatiokyvystä ja muutoksen kohtaamisesta

Itsearvioinnin tavoitteena oli mm oman osaamisen ja oppilaiden oppimisedellytysten parantaminen.

Omaa itsearviointiani motivoi ensiksikin tarve saada tietoa päivittäiseen käyttöön ja toiseksi tarve saada perusteita itsensä kehittämiseksi (ymmärrystä, tietoa ja taitoa). Kyseessä oli omien käyttöteorioiden testaaminen opetustilanteissa sekä luotettavan tiedon hankkiminen itse prosessissa eläen. Oman oppimisen analysointi, ja muutoksen seuranta opetustilanteissa antoivat myös syvällisempää perspektiiviä itsearvioinnille. (Esko Korkeakoski 2004, s. 162–164)

Kehittämisen haasteet

Opettajan toiminta

Jatkoa ajatellen opettajan työssäni haasteenani tulevat olemaan erilaiset oppijat ja oppilastuntemus. Joukossa oli opiskelijoita, jotka vierastivat ryhmitöitä. On todettava, että ilman kirjallisia palautteita, en olisi kiinnittänyt näihin opiskelijoihin kovinkaan paljon huomiota. Työelämässä edellytetään sosiaalista toimivuutta (kohta 1.1.). Opiskelijan tarpeet huomioiva pedagogiikka auttaa opettajaa ohjaamaan opiskelun henkilökohtaisamisessa. Haasteena on saada mm. tämäntyyppiset yksinpuurtajat yhteistoimintaan mukaan sekä jakamaan omaa osaamistaan toisille. Opetusjakson ryhmäkoko oli melko suuri: 39 ilmoittautunutta, joista keskimäärin 34 oli aina paikalla. Nämä seikat vaikuttivat siihen, että en pystynyt kaikkia opiskelijoita huomiomaan opetuksessani riittävästi heitä tyydyttävällä tavalla, jolloin olisi syntynyt oppimisen iloa.

Arvioinnin kehittäminen

Erään opiskelijan kommentti:

- *”Jatkossa voisi järjestää ryhmätentit, jossa vielä voi oppia muilta ja ratkaista ryhmässä tilanteita”*

Olen opiskelijan kanssa samaa mieltä, tämä on toteuttamisen arvoinen kehittämisidea. Tähän liittyy myös rakentavan palautteen antaminen ja palautejärjestelmien kehittäminen, joka on myös työelämässä tärkeää. Eräs opiskelija kiteytti asiaa: *”Motivointikeinoja on todella paljon, eivätkä useat niistä maksa mitään.”*

Opetuksen sisältöihin enemmän viestintää

Muutamien opiskelijoiden kriittiset kommentit:

- *”Opettaja ei näyttänyt ymmärtävän, että esimiehet ovat oikeasti pahiksia ja savustavat halutessaan työntekijöitä pellolle.”*
- *”Olen kovin kriittinen persoona – opettaja enemmän idealisti ja positiivinen”*

Nämä kommentit saivat minut pohtimaan asenne-kysymyksiä niin arjen esimiestyössä kuin myös eri opetustilanteissa. Viestintä nousi yhdeksi tärkeäksi oppimisen alueeksi. Viestintään liittyviä aihe-alueita ottaisin seuraavilla kerroilla enemmän.

Opiskelijoiden aikataulukiiireet ja stressi

Opiskelijapalautteiden ja havaintojeni perusteella huomioni kiinnittyi joidenkin opiskelijoiden kiireisiin ja työväsymykseen. Mikä esti oppimista – kysymykseen liittyviä kommentteja:

- *”Hieman kiireinen viikko, ajanpuute, raportin teko vei aikaa paljon”*
- *”Työasiat olivat mielessä – väsymys”*
- *”Sairastuminen”*
- *”Oman ajan puute ja muut kurssit estivät oppimistani.”*
- *”Pakolliset poissaolot.”*
- *”Oman aikataulun pettäminen.”*
- *”Työuupumus ja kiire.”*
- *”Väsymys työpäivän jälkeen.”*

Opetusjaksolla käsitelimme ”työssä jaksamista” ja työhyvin vointiin liittyviä teemoja. Näitä aiheita kannattaa jatkossa pitää mukana. Uskoisin, että näistä aihepiireistä opiskelijat saisivat uusia näköaloja itselleen sekä työkaluja käytännön työhön.

Lopuksi

Tämän kehittämishankkeen voin tiivistää muutaman opiskelijan vastauksen osiin, joista voidaan väljästi tulkita, että sosiaalinen vuorovaikutus ja opettajan ammattitaito ovat keskeisimpiä tekijöitä hyvässä opetustapahtumassa, sekä Esimiestyön käytännön kurssi oppiaineena on hyödyllinen työelämää varten:

”Opetus parani kerta kerralta. Ryhmän sisällä oli hyvä henki. Tämä on tärkeä oppiaine, voisi olla pakollinen kurssi kaikille, josta seuraisi, että voisi olla jatkossa maailmalla enemmän hyviä esimiehiä.”

Lähdeluettelo

Burrell, Gibson & Gareth Morgan (1985). *Sociological Paradigms and Organizational Analysis. Elements of the Sociology of Corporate Life.* Gower.Aldershot.

Haapalainen Ilkka (2005). *Jämäkkä esimies*, Edita Publishing Oy, Kauppakammarisarja

Hakkarainen Kari, Bollström-Huttunen M, Pyysalo R., Lonka K., (2005). *Tutkiva oppiminen käytännössä: Matkaopas opettajille*, WSOY, Porvoo 2005

Heikkilä Tarja (2001). *Tilastollinen tutkimus*. Helsinki: Oy Edita Ab

Järvinen Pekka (2005). *Onnistu esimiehenä*, Wsoy

Korkeakoski Erkki (2004) *Opettaja oman työnsä arvioijana*, s. 159. Teoksessa Kansanen P & Uusikylä K, 2004, *Opetuksen tutkimuksen monet menetelmät*. Juva 2004 s 159.

Kauppinen Ilkka (2007). *Vertaisohjaajan arviointi 3.4.207*

Keurulainen Harri (2007), *Osaamisen arviointi*, luentomateriaali, Jamk

Kupias Päivi (2005). *Oppia opetusmenetelmistä*, 16–23, 120–127, 128–132

Leino A-L., - Leino, J. (1997) *Opettaminen ammattina*. Helsinki. Kirjayhtymä Oy.

Luukkainen Olli (2005). *Opettajan matkakirja tulevaan*, 60, 215, Ps-kustannus, Juva 2005

Metso Iris (2007). *Vertaisohjaajan arviointi 20.3.07*

Pirnes Unto (2004). *Kehittyvä johtajuus*. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu 2004.

Poikela Sari 2003, *Ongelmaperustainen pedagogiikka ja tutorin osaaminen* s. 5-6, 75

Rautio Tuija 2007, *Luennot, valinnaisopinnot, (APOA5021) Ongelmaperustainen oppiminen (1-7)*, JAMK 2007

Rauste - Von Wright Maija Liisa, Rauste – Von Wright J., Soini (2003). *Oppiminen ja koulutus*. WSOY Helsinki

Ruhanen S.(2006). *Rento meininki, mutta silti opittiin*, Helsingin yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta

Schein, Edgar (1965). *Organisaatio psykologia*, K. J. Jyväskylä 1969: Gummerus

Sydänmaanlakka Pentti 2003. *Älykäs organisaatio, Tiedon, osaamisen ja suoritusten johtaminen*. Helsinki Talentum

Talkkari Antti (2001) Motivaation perusta, luentomateriaali Tampereen yliopisto

Timonen Juha (2006). Raporttien arviointiohjeet, 2006–07. JAMK

Tynjälä P. (2002): Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Helsinki Tammi

Uusitalo Hannu (1991). Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. Porvoo 1991, WSOY

Uusikylä Kari – Atjonen P. (2000). Didaktiikan perusteet. WSOY. Helsinki

Ruhanen Kerttu (2007). Esimiestyön käytäntö: luentomateriaalit ja ryhmätyöaiheet, Jamk R-5

Ruhanen Kerttu (2004) Työssäjaksamiseen vaikuttavat tekijät ja niiden toteutuminen, Vaasan yliopisto 2004

Liitteet

Liite 1 | Kysely luento-opetusjakson arviointi

Kurssi Esimiestyön käytäntö / Opetuskerrat 20.3., 27.3., ja 3.4
---

	1 Huono	2	3	4	5	6 Erittäin hyvä
Oliko opintojakson sisältö mielestäsi hyödyllinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sain koulutuksesta uutta tietoa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olivatko tehtävät riittävän haasteellisia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opettaja hallitsi asiansa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kurssimateriaali oli	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Käsiteltävät asiat olivat (vaikeita / helppoja)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opettaja esitti asiansa selkeästi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opettaja motivoi opiskelemaan aihealuetta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opettajan vuorovaikutteisuus oli	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Saavutitko tavoitteesi? Mitä opit?	
Mitä asioita olisit halunnut syventää?	
Mikä oli opetuskertojen paras anti / annit ?	
Arvioi opetusmenetelmiä, mitä pidit? Yleisestä keskustelu-tilanteesta? Luento-opetusosuudesta? Parityöskentely osuudesta (positiivisen palautteen antaminen)? Ryhmätyöskentelystä?	
Risut/ruusut kurssista opettajalle	

Liite 2 II Kysely - opiskelijoiden oman toiminnan arviointi

Kurssi Ryhmätyö 10.4. ja 17.4.07 Olin ryhmässä nro _____
--

	1 Huono	2	3	4	5	6 Erittäin hyvä
Ryhmätyötehtävää pidin esimiestyötä ajatellen sopivana	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tehtävät olivat riittävän haasteellisia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opiskeluilmapiiri ryhmässäni oli hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ryhmässäni minua kannustettiin tuomaan esille mielipiteitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kaikki uskalsivat tuoda esiin mielipiteitään	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ryhmäni puheenjohtaja toimi tasapuolisesti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ryhmätyön purkuun käytettiin aikaa sopivasti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oma panokseni oli tässä työssä oli	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arvioin oppimiseni edistyneen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Keskeiset asiat, jotka opin olivat:	
Mikä esti oppimista:	
Mitkä tekijät edistivät oppimistasi?	
Muuta:	

Liite 3 III Kysely – opiskelijat arvioivat hyvän opetustapahtuvan elementit

KURSSIN ARVIOINTIKYSELY / ESIMIESTYÖN KÄYTÄNTÖ 20.3–22.5.2007

Tällä kyselytutkimuksella pyrin arvioimaan, miten jatkossa voisin kehittää pedagogista osaamistani. Kyselyn teoreettinen viitekehys koostuu opetustapahtumasta, johon voidaan kytkeä esim. opetustapahtuman kuvaukseen /opetuksen sisältöön -, opiskelijan omaan toimintaan -, itse opetustilanteeseen -, opettajan toimintaan -, sosiaaliseen vuorovaikutukseen - sekä välinetekijöihin liittyviä tekijöitä. Esitetyt kysymykset /väittämät ovat näihin liittyviä tekijöitä.

Antamasi tiedot ovat tärkeitä ja niitä tulen käsittelemään ehdottoman luottamuksellisesti tehdessäni opettajan opintoihini liittyvää opetuksen kehittämishanketta.

I Vastaaajan taustatiedot

1. Opiskelen (rengasta vaihtoehto)
  1. Jyväskylän ammattikorkeakoulussa
  2. Muu koulu tai oppilaitos _____
2. Koulutukseni on _____
3. Ikäni on _____ vuotta
4. Opiskelen (rengasta vaihtoehto)
  1. päätoimisesti
  2. työni ohessa
6. Minulla on erilaista työkokemusta _____ vuotta
7. Olen toiminut esimiestyössä _____ vuotta
8. Aikaisempaa esimieskoulutusta minulla on (rengasta 1 vaihtoehto)
  1. 0 kk
  2. alle vuoden
  3. 1- vuotta

Esimiestyön käytäntö / kurssin arviointi kysely

II Vastausvaihtoehdot:

- 1 heikko
 2 tyydyttävä
 3 hyvä
 4 erittäin hyvä
 5 erinomainen

1 heikko...5 erinomainen
 rengasta yksi vaihtoehto

1.	itsenäistä opiskelua oli sopivasti	1	2	3	4	5
2.	oma aktiivisuuteni oli (0-100 %)	1	2	3	4	5
3.	oman panostukseni tälle kurssille oli	1	2	3	4	5
4.	opetusjaksojen aiheet olivat mielenkiintoisia	1	2	3	4	5
5.	motivaationi säilyi opintojakson aikana	1	2	3	4	5
6.	opettaja hallitsi asiansa	1	2	3	4	5
7.	opettaja toimi kannustavasti	1	2	3	4	5
8.	opettaja toimi johdonmukaisesti	1	2	3	4	5
9.	opettaja oli tasapuolinen	1	2	3	4	5
10.	opettaja antoi tilaa uusille mielipiteille	1	2	3	4	5
11.	opettaja hallitsi opetustilanteet	1	2	3	4	5
12.	opettajalla oli taito kuunnella opiskelijoita	1	2	3	4	5
13.	opiskeluryhmä (max 39) oli sopiva	1	2	3	4	5
14.	pienryhmäni oli sopivan kokoinen	1	2	3	4	5
15.	oppimistani edistivät ryhmätyöt	1	2	3	4	5
16.	oppimistani edisti luento-osuus	1	2	3	4	5
17.	oppimistani edisti parityöskentely	1	2	3	4	5
18.	oppimistani edistivät yleiset keskustelutilanteet	1	2	3	4	5
19.	oppimistani edisti asiantuntijavierailu	1	2	3	4	5
20.	käytännön esimerkkejä tuotiin esille sopivasti	1	2	3	4	5
21.	teoriaopetusta oli sopivasti	1	2	3	4	5
22.	opetusjaksolla oli riittävästi ryhmätyöskentelyä	1	2	3	4	5
23.	roolipelit (esitykset) edistivät oppimistani	1	2	3	4	5
24.	opiskelutoverini tukivat minua	1	2	3	4	5
25.	opetustunneilla ilmapiiri oli hyvä	1	2	3	4	5
26.	kaikilla oli mahdollisuus tuoda esiin ajatuksensa	1	2	3	4	5
27.	opetustunneilla oli riittävästi keskustelutilanteita	1	2	3	4	5
28.	vuorovaikutus opettajan ja opiskelijoiden välillä oli sujuvaa	1	2	3	4	5
29.	tenttikirjat /kirjallisuus olivat aiheeseen sopivia	1	2	3	4	5
30.	luento-osuus tuki esimiestyön käytänteitä	1	2	3	4	5
31.	sain opetusjaksolta hyviä vihjeitä esimiestyötä varten	1	2	3	4	5
32.	opetusjakson sisältö kokonaisuutena oli hyödyllinen	1	2	3	4	5
33.	opetusjakson tavoitteet olivat selkeät	1	2	3	4	5
34.	opetustunnit etenivät suunnitelmallisesti	1	2	3	4	5
35.	opetuksen ja ohjauksen taso oli	1	2	3	4	5
36.	kokonaisarvioni kurssista on	1	2	3	4	5
37.	kokonaisarvioni oppimisestani on	1	2	3	4	5

Kerro, mitä osaamista sait opintojaksosta:

Mikä edisti oppimistasi?

Mikä esti oppimistasi?

OPINTOJAKSOSSA OLI HYVÄÄ

OPINTOJAKSOSSA KEHITTÄISIN:

Millainen oli opintojakson vaativuus suhteessa muihin ammattikorkeakouluopintoihin?

Mitä muita näkökohtia haluaisit esittää
